

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE ÖRGÜTSEL
MUTLULUK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EBRU YALÇIN KAYA

DANIŞMAN

Prof. Dr. Mustafa BAYRAKCI

ORTAK DANIŞMAN

Doç. Dr. İbrahim LİMON

MAYIS 2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE ÖRGÜTSEL
MUTLULUK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EBRU YALÇIN KAYA

DANIŞMAN

Prof. Dr. Mustafa BAYRAKCI

ORTAK DANIŞMAN

Doç. Dr. İbrahim LİMON

MAYIS 2024

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Ebru YALÇIN KAYA

ÖN SÖZ

Öncelikle yüksek lisans eğitimimde ve tezimin her aşamasında bana bilgi ve tecrübeleriyle yol gösteren, öğreten, liderlik eden; beni her zaman destekleyip değerli hissettiren danışman hocam Prof. Dr. Mustafa BAYRAKCI hocama,

Tezimin her aşamasında ne zaman yardım istesem yardımına koşan, bana en doğru yolu gösteren ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli Doç. Dr. İbrahim LİMON hocama,

Hayatım boyunca maddi ve manevi destekleriyle hep yanımda olan annem, babam ve kardeşlerime,

Her konuda en büyük destekçim olan sevgili eşim Mehmet KAYA' ya ve yüksek lisans eğitim sürecimde dünyaya gelip hayatımı anlamlandıran canım kızlarım Dilem ve Gökçen'e sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE ÖRGÜTSEL MUTLULUK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ebru YALÇIN KAYA, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Mustafa BAYRAKCI

Ortak Danışman: Doç. Dr. İbrahim LİMON

Sakarya Üniversitesi, 2024.

Bu araştırma öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerini belirlemeyi ve iki değişken arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, araştırmada öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından karşılaştırılması hedeflenmiştir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmış olup; Sakarya İli merkez ilçelerinde ilkokul, ortaokul ve lise kademesinde görevli 392 öğretmen çalışmaya katılmıştır. Araştırma kapsamında veri Friberg ve arkadaşları (2003) tarafından yetişkinler için geliştirilen “*Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği*” ve Demo ve Paschoal (2003) tarafından geliştirilen “*Örgütsel Mutluluk Ölçeği*” aracılığı ile toplanmıştır. Veri analizinde SPSS programından faydalanılmıştır. Demografik değişkenler açısından yürütülen karşılaştırmalarda veri seti normal dağılım göstermediğinden non-parametrik (Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis-H) testler; değişkenler arası ilişkiyi ortaya çıkarmak için ise Spearman korelasyon katsayısı tercih edilmiştir. Araştırma bulguları öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin “*yüksek*”; örgütsel mutluluk düzeylerinin “*orta*” düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Öte yandan, demografik değişkenler bağlamında öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin sadece branş değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin örgütsel mutluluk düzeyleri branş öğretmenlerine göre daha yüksektir. Son olarak, elden edilen bulgular araştırma değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığına işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Psikolojik dayanıklılık, Örgütsel mutluluk.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS' PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND ORGANIZATIONAL HAPPINESS

Ebru YALÇIN KAYA, Master Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Mustafa BAYRAKCI

Joint Supervisor: Assoc. Prof. İbrahim LİMON

Sakarya University, 2024

This study investigates teachers' psychological resilience and organizational happiness levels and reveals the relationship between these two variables. Additionally, the research targets comparing teachers' psychological resilience and organizational happiness levels by various demographics. A quantitative research method, namely the survey model, was employed in the study; 392 teachers from primary, middle, and high schools in the central districts of Sakarya Province participated in the study. Data were collected through the "*Psychological Resilience Scale*" developed by Friborg et al. (2003) and the "*Organizational Happiness Scale*" developed by Demo and Paschoal (2003). SPSS software was used for data analysis. Due to the non-normal distribution of the data, non-parametric tests (Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis H) were used for comparisons, while the Spearman correlation coefficient was preferred to reveal the relationship between variables. The research findings indicate that teachers' levels of psychological resilience are "*high*" and organizational happiness are "*moderate*." On the other hand, organizational happiness varies statistically significantly only by branch. Primary school teachers have higher levels of organizational happiness than subject teachers. Lastly, the findings suggest that there is no statistically significant relationship between the research variables.

Keywords: Teacher, Psychological resilience, Organisational happiness.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem durumu	1
1.2. Araştırmanın amacı ve önemi.....	3
1.3. Problem cümlesi	5
1.4. Alt problem cümlesi	5
1.5. Varsayımlar	6
1.6. Sınırlılıklar.....	6
1.7. Tanımlar	6
BÖLÜM II	7
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Psikolojik dayanıklılık.....	7
2.2. Psikolojik dayanıklılık boyutları	8
2.2.1. Bağlanma boyutu.....	9
2.2.2. Denetim boyutu	9
2.2.3. Meydan okuma boyutu	10
2.3. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan kişilerin özellikleri	11
2.4. Psikolojik dayanıklılığı etkileyen faktörler	11

2.4.1. Risk faktörleri	11
2.4.2. Koruyucu faktörler	12
2.4.3. Olumlu sonuçlar	14
2.5. Örgütsel mutluluk	15
2.5.1. Örgütsel mutluluk boyutları	17
2.5.1.1. Olumlu duygular	17
2.5.1.2. Olumsuz duygular	18
2.5.1.3. Potansiyeli gerçekleştirme	19
2.5.2. Örgütsel mutluluğu etkileyen faktörler	19
2.5.2.1. Bireysel faktörler	19
2.5.2.2. Kişisel özellikler	20
2.6. Eğitim örgütlerinde örgütsel mutluluk	21
2.7. İlgili araştırmalar	23
2.7.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar	23
2.7.1.1. Psikolojik dayanıklılık ile ilgili yurt içi çalışmaları	23
2.7.1.2. Örgütsel mutluluk yurt içi çalışmaları	25
2.7.2. Yurt dışında yapılan çalışmalar	27
2.7.2.1. Psikolojik dayanıklılık ile ilgili yurt dışı çalışmaları	27
2.7.2.2. Örgütsel mutluluk ile ilgili yurt dışı çalışmaları	29
BÖLÜM III	32
YÖNTEM	32
3.1. Araştırmanın yöntemi	32
3.2. Araştırmanın evren ve örnekleme	32
3.3. Veri toplama araçları ve süreci	34
3.4. Verilerin analizi	39
BÖLÜM IV	40

BULGULAR	40
4.1. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerine ait betimsel bulgular.....	40
4.1.1. Psikolojik dayanıklılık ölçeği betimsel bulguları	40
4.1.2. Örgütsel mutluluk ölçeği betimsel bulguları	41
4.2. Katılımcıların psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerinin değişkenlere göre incelenmesi	43
4.2.1. Cinsiyet değişkenine göre incelenmesi	43
4.2.2. Yaş değişkenine göre incelenmesi.....	43
4.2.3. Branş değişkenine göre incelenmesi.....	44
4.2.4. Görev yapılan okul türüne göre incelenmesi.....	45
4.2.5. Mesleki hizmet süresine göre incelenmesi	46
4.2.6. Okuldaki hizmet süresine göre incelenmesi	47
4.3. Öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiye ait bulgular	47
BÖLÜM V.....	49
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	49
5.1. Sonuç ve tartışma	49
5.2. Öneriler.....	55
5.2.1. Mevcut araştırma bulgularına dayalı öneriler.....	55
5.2.2. Gelecek araştırmalara yönelik öneriler.....	56
KAYNAKLAR.....	57
EKLER	78

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Demografik Özellikler.....	33
Tablo 2. Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Faktör Analizi Uyum Değerleri.....	38
Tablo 3. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Örgütsel Mutluluk Ölçeği Güvenilirlik Sonuçları	39
Tablo 4. Normallik Testi	38
Tablo 5. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin Ortalama ve Standart Sapmaları.....	40
Tablo 6. Örgütsel Mutluluk Ölçeğinin Ortalama ve Standart Sapmaları	41
Tablo 7. Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeylerinin Cinsiyet Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular.....	43
Tablo 8. Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeylerinin Yaş Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular.....	44
Tablo 9. Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeylerinin Branş Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular.....	44
Tablo 10. Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeylerinin Okul Türü Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular.....	45
Tablo 11. Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeylerinin Mesleki Hizmet Süresi Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular.....	46
Tablo 12. Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeylerinin Okuldaki Hizmet Süresi Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular	47
Tablo 13. Psikolojik Dayanıklılık ile Örgütsel Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	48

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği doğrulayıcı faktör analiz diyagramı	36
Şekil 2. Örgütsel mutluluk ölçeği doğrulayıcı faktör analiz diyagramı	37

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın problem durumu, amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemleri, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem durumu

Okullar, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü, sanatların, bilimlerin ve düşüncelerin gerçekleştiği yerlerdir. Okul, insan yaşamındaki en önemli yerlerden biridir ve okulun, insanların davranışlarını, düşüncelerini ve duygularını etkilemek gibi birçok işlevi ve özelliği vardır. Okullar bu etkileri öğretmenler aracılığıyla yerine getirmektedir (Kırnık, Özkul, Dönük, Altunkaynak ve Altunhan, 2021).

Öğretmenler ülkenin kalkınmasında, sosyal uyumun sağlanmasında, insan kaynağının yetiştirilmesinde, insanların sosyalleşmesi ve sosyal yaşama hazırlanmasında ve kültürel aktarımda öncü rol oynamaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin taşıdıkları nitelikler ile yetiştirdikleri yeni nesillerin sahip olacakları nitelikler yakından ilintilidir (Baskı, 2021). Öğretmenlik mesleği, demografik farklılıklardan her türlü insanla sürekli etkileşim ve iletişim gerektirir. Bu nedenle öğretmenlerin toplumun tüm kesimlerini etkileyebilmeleri gerekmektedir. Bir öğrencinin hayatını şekillendirmede öğretmenin etkisi öncelikle öğrenciyi etkiler. Bu nedenle öğretmenlerin kendilerine, çevrelerindeki insanlara, öğrencilerine ve hayata karşı olumlu tutuma sahip olmalılar (Demir ve Murat, 2017).

Ülkelerin kalkınmasında ve insanların hayatında çok büyük bir role sahip olan öğretmenleri sadece bilgi kaynağı olarak görmek kayda değer bir yanılğı olarak değerlendirilebilir. Nitekim, öğretmen bireyin maneviyatını geliştirmekte, sosyal ortamlara uyum sağlamasına yardımcı olmakta, becerilerinin geliştirilmesinde destek sağlamakta ve bireylere gelecekteki kariyerlerinde rehberlik etmektedir. Bununla birlikte, öğretmenlerin yukarıda sıralanan bu rollerini etkin bir biçimde yürütmeleri için görev yaptıkları okullarda mutlu olmalarının önemli bir ön koşul olduğu ifade edilebilir (Çankaya, 2007).

Öğretmenlik mesleği açısından önemli olduğu değerlendirilen bir diğer kavram olan psikolojik dayanıklılık, hayattaki zorlukların ardından zihinsel olarak dengede kalabilmek olarak nitelendirilebilir. Psikolojik olarak esnek olmak; zor deneyimlere karşı direnç geliştirip, uyum sağlayıp normale dönmektir (Doğan, 2015). Sosyal, aile ve iş hayatındaki sorunlarla başa çıkabilmek, psikolojik dayanıklılığın derecesi ile doğru orantılıdır. Çalışma hayatı boyunca birçok stresli olay yaşayan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığının yüksek olması beklenmektedir. Öğretmenlerin okulla ilgili stresle başa çıkabilmeleri iş yerinde üretkenliği ve iş doyumunu artırmaktadır (Sezgin, 2012). Koruyucu faktör kaynaklarının desteklenmesi öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığını artırabilir. Mental sağlamlığı etkileyen faktörlerden biri de koruyucu faktörlerdir. Koruyucu faktör, ihtiyaç veya riskin etkilerini azaltan, hafifleten veya ortadan kaldıran ve bireysel kapasiteyi ve uyum yeteneğini artıran sağlıklı bir durumu ifade eder. Koruyucu faktör sosyal, ailevi ve kişisel olarak isimlendirilir (Masten, 2001).

Öğretmenler çevreyi, ulusları ve dünyayı şekillendirdikleri için toplum üzerinde önemli bir konuma ve etkiye sahiptirler. Öğretmen memnuniyeti ve memnuniyetsizliği hem kurum içinde hem de dışında öğretmen performansı üzerinde olumlu veya olumsuz bir etkiye sahip olabilir. Öğretmenler işe gelmekten ve okul içindeki bireylerle sağlıklı ilişkiler geliştirmekten mutlu olduklarından, bir okuldaki öğretmen memnuniyetinin performans üzerinde olumlu bir etkiye sahip olması beklenebilir. Öğretmenlerin okulda kendilerini rahat hissetmeleri, öğrencileri ile daha etkili, sağlıklı ve sürdürülebilir iletişim kurmalarına katkı sunar. Öğrenciler ayrıca olumlu öğretmen iletişimi yoluyla bir kuruluşun başarısı üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Bu etkileşim sayesinde öğrenciler okulda daha mutlu ve motive olacak, böylece örgütsel iyi oluşa katkı sağlanacaktır (İncekara, 2020).

Mutlu öğretmenler eğitimin her kademesinde olumlu ve etkili bir şekilde çalışabilirler. Eğitim sektöründe, öğrenciler ve öğretmenler arasındaki etkileşim diğer alanlara göre daha aktiftir. Öğretmenlerin örgütsel refahı doğrudan sınıf süreçlerini ve öğretme ve öğrenme süreçlerinin kalitesini etkileyebilir. Bu konu eğitim kurumları açısından giderek daha fazla önem arz etmektedir. Çünkü öğretmenlerin örgütsel refahı arttıkça, olumsuz duyguları azalacak ve öğretmenler daha fazla olumlu duygular deneyimleyecektir. Bunun sonucunda ise öğretmenler mevcut potansiyellerini en üst düzeyde sergileme imkânı bulabilecektir (Uzun ve Kesicioglu, 2019).

Mutluluk bireylerin içsel doygunluk durumu olarak değerlendirilebilir. Stres altında ve mutsuz bir öğretmen, işinden memnuniyet duymamakta ve bu durum yetiştireceği

öğrencilerin tavırlarına da yansımaktadır. İşini severek yapan, çalışma yaşamında ve sosyal hayatında doyumlu bir öğretmen ise daha verimli ve etkili olmaktadır. Dolayısıyla, ülkenin geleceği olarak nitelendirdiğimiz öğrencileri yetiştirme sorumluluğunda olan öğretmenler, stres, kaygı ve tükenmişlik durumlarından uzak tutulmalıdır. Bu nedenle örgütsel mutluluğun sağlanması amacı ile öğretmenlerin beklentileri karşılanarak, iş ve hayat doyumu standartları artırılmalıdır (Akbulut, 2015). İnsan ilişkileri günlük yaşantımızda olduğu gibi iş yaşantımızda da önemli rol oynamaktadır. Bireyler arası gerçekleşen etkili iletişim, daha verimli bir çalışma ortamı sağlamaktadır. Eğitim örgütlerinde de müdürler, öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasında kurulan iletişim sağlıklı ise verim sağlanabilmektedir. Öğretmenlerin örgütsel mutluluğu sınıf sürecini doğrudan etkileyerek eğitim ve öğrenme süreçlerinin kalitesini etkileyebilmektedir (Uzun ve Kesicioğlu, 2019).

1.2. Araştırmanın amacı ve önemi

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Diğer canlılara göre insanın en önemli özelliği biyo-psiko-sosyal bir varlık olmasıdır. İnsan, sosyal çevresine entegre olarak hayatta kalmaya çalışan bir canlı olup, o sosyal ortamda ani olumsuz olayların yaşanması kaçınılmazdır. Bazı kişiler bu gibi durumlarda kendini koruyacak yeterli güç ve donanıma sahip olurken bazıları böyle durumlarda daha güçsüz olup çaresizlik ve yaşamsal boşluklar hissedebilir. Bu da kişilerin psikolojik dayanıklılıkları ile ilgilidir.

Öğretmenlik sürekli iletişim gerektiren bir meslektir. Bu durum okul ortamında öğretim elemanları üzerinde büyük bir baskı oluşturmakta ve bazen olumlu ya da olumsuz olaylar karşısında onları zor durumda bırakmaktadır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunan, okul müdürü, öğrenciler ve velilerle iletişim kuran öğretmenleri etkileyen tüm psikolojik faktörlerin eğitimi pozitif ya da negatif yönde etkileyebileceği varsayılmaktadır (Öztürk ve Uzunkol, 2013).

Öğretmenler, okulun fiziki koşullarından dolayı olumsuz çalışma koşulları, iş stresinin, iş yükünün ve sorumluluğun fazlalığı gibi faktörlerden dolayı okulda birçok olumsuz durumla karşılaşabilmektedir. Öğretmenlerin motivasyonunu ve psikolojik esnekliğini azaltan faktörler; kabul ve takdir eksikliği, karar alma süreçlerine müdahale, demokratik ve şeffaf olmayan okul yönetimi, değer ve saygı eksikliği, okulda iletişim ve uyum sorunları, maddi

sorunlar, aşırı iş yükü ve evrak işleri, öğrenci ilgisizliği ve başarısızlığı , yetersiz fiziksel ve çevresel koşullar, sınıfta öğrenci sayısının fazlalığı, öğretmenlere güven eksikliği, öğrenci ve velilerin memnuniyetsizliği, lider yönetici ve öğretmen yetersizliği, okulda düzen ve disiplin eksikliği, mesleki gelişim fırsatlarının yetersiz olması, eğitim sisteminin düzenli ve sürekli olarak değişmesi, velilerin ilgisiz ve sorumsuz olması, çalışma ortamındaki belirsizlik, okul ortamındaki siyasi ve mesleki ilişkiler, aşırı çalışma süresi ve sık denetimlerdir (Deniz, 2021). Öğretmenlerin bu olumsuz durumlar karşısındaki psikolojik dayanıklılıkları onların hem kişisel hem de mesleki hayatlarını doğrudan etkilemektedir. Bu araştırmada öğretmenlerin dayanıklılık düzeylerinin örgütsel mutlulukları ile ilişkisi incelenmek istenmiştir.

Öğretmen psikolojik dayanıklılığı ve örgütsel mutluluk arasındaki ilişkiyi inceleyen mevcut araştırma, eğitim ve örgütsel psikoloji alanında birkaç önemli sonuç doğurma potansiyeli barındırmaktadır. Öğretmen psikolojik dayanıklılığı ile örgütsel mutluluk arasındaki ilişkiyi anlamak, öğretmenlerin genel iyilik hallerine katkıda bulunan faktörleri ortaya koymada yardımcı olabilir. Psikolojik olarak dayanıklı öğretmenler, stres, zorluklar ve mesleğin getirdiği zorluklarla başa çıkmada daha donanımlı olabilir, bu da iş tatmini ve kişisel doyumun artmasına neden olabilir. Çalışma, öğretmenlerin mutluluğu üzerinde kurumsal faktörlerin etkisini anlamamıza yardımcı olabilir. Direnci teşvik eden olumlu kurumsal ortamlar, öğretmenler arasında artan iş tatmini, motivasyon ve genel mutluluğa katkıda bulunabilir.

Öğretmen devir hızı eğitimde önemli bir endişedir. Öğretmen psikolojik dayanıklılığı ile örgütsel mutluluk arasında olası bir olumlu ilişki, destekleyici ve dayanıklı örgütsel kültürlerin öğretmen tutumuna katkıda bulunduğunu gösterebilir. Bu bilgi, tutma oranlarını artırmayı ve yeni yetenekleri çekmeyi amaçlayan eğitim kurumları için değerli olabilir.

Öğretmenin iyi olma durumu (psikolojik olarak dayanıklı ve mutlu), sınıf dinamiklerini ve öğrenci sonuçlarını etkileyebilir. Dayanıklı öğretmenler, daha iyi duygusal düzenleme, etkili sınıf yönetimi ve daha olumlu bir tutum sergileyebilir, bu da öğrenci deneyimini ve akademik başarıyı olumlu etkileyebilir.

Mevcut araştırma, öğretmen mesleki gelişimi ve eğitim programları için alanların belirlenmesine katkı sunabilir. Okullar, öğretmen dayanıklılığını artırmaya ve örgütsel mutluluğu teşvik etmeye yönelik müdahaleleri geliştirmek için mevcut araştırma bulgularını

kullanabilir. Bu, stres yönetimi atölyelerini, mentorluk programlarını veya olumlu ve destekleyici bir çalışma ortamını teşvik eden diğer girişimleri içerebilir.

Araştırma, öğretmen destek ve profesyonel gelişimle ilgili eğitim politikalarına yönelik bilgi sağlayabilir. Karar alıcılar, dayanıklı öğretmenleri teşvik eden ve örgütsel mutluluğu artıran girişimleri tasarlamak için mevcut araştırma bulgularını kullanabilir, bu da genel olarak eğitim sistemlerinde iyileştirmelere katkıda bulunabilir.

Mevcut araştırma ayrıca bireysel (öğretmen dayanıklılığı) ve örgütsel (mutluluk) faktörler arasındaki etkileşimi ortaya koymak suretiyle örgütsel psikoloji alanına katkıda bulunur. Bu bilgi, eğitimden öte farklı mesleklerde dayanıklılık ve örgütsel faktörlerin iş tatmini ve iyilik hali üzerinde nasıl etkili olduğuna dair içgörüler sunabilir.

Özetle, öğretmen psikolojik dayanıklılığı ile örgütsel mutluluk arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma, öğretmenin iyilik halini iyileştirmek, örgütsel etkinliği artırmak ve sonuç olarak hem öğretmenler hem de öğrenciler için olumlu sonuçlara katkıda bulunmak açısından önem taşır.

1.3. Problem cümlesi

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Alt problem cümlesi

- Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ne düzeydedir?
- Öğretmenlerin örgütsel mutlulukları ne düzeydedir?
- Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeyleri;
  - a) Cinsiyet
  - b) Yaş
  - c) Branş
  - d) Görev yapılan okul türü
  - e) Mesleki kıdem
  - f) Kurumda çalışma süresi

değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?

1.5. Varsayımlar

- Katılımcıların ölçek ifadelerine dürüstçe cevap verdikleri varsayılmaktadır.
- Araştırma örnekleminin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan psikolojik dayanıklılık ölçeği ve örgütsel mutluluk ölçeğinin öğretmenlerin psikolojik esnekliğini ve örgütsel mutluluğunu ölçtüğü varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

- Bu araştırmanın araştırma grubu, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Sakarya ilinin merkez ilçelerindeki ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlerin görüşleriyle sınırlıdır.
- Bu çalışma, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini belirlemek amacıyla çalışmada kullanılan psikolojik dayanıklılık ölçeğinin özellikleriyle sınırlıdır.
- Bu çalışma, öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerini belirlemek amacıyla kullanılan örgütsel mutluluk ölçeğinin özellikleriyle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Psikolojik Dayanıklılık: Stresli olaylara ve travmatik deneyimlere rağmen normal yaşamlarına uyum sağlayabilen, zihinsel ve fiziksel sağlığını koruyan kişilerin bir kişilik özelliğidir (Kobasa, 1979).

Örgütsel Mutluluk: Kurumların çalışanlarına sağladığı alan ve fırsatlar sayesinde çalışanların daha değerli hissedebilecekleri ve meslektaşlarıyla huzur içinde işlerinden keyif alabilecekleri bir ortamdır (Uğurlu ve Özdemir, 2021).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, alanyazına dayalı olarak, psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk ile ilgili kuramsal temeller ortaya konulmuştur. Ayrıca, psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk ile ilgili ulusal ve uluslararası çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Psikolojik dayanıklılık

Psikolojik dayanıklılık kavramı alanyazında farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Dayanıklılık kavramının kelime olarak dilimizde birden fazla anlamının olduğu görülmektedir. İngilizceden direkt çevirileri incelediğimizde “*resilience*” ve “*resiliency*” kelimelerinin, “*direnç*”, “*esnek olma*”, “*sağlam olma*”, “*sorunlara karşı mücadele*” gibi anlamları karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramların, Türkçe’deki anlam zenginliğinden dolayı “*psikolojik sağlamlılık*”, “*güç*”, “*psikolojik dayanıklılık*”, “*dayanıklılık*”, “*iyileşme*” anlamlarında kullanıldığı görülmektedir (Altundağ, 2013). Psikolojik sağlamlık kavramı, Türkçe ’de hızlı toparlanma gücü, zorlukların üstesinden gelme yeteneği, toparlanma, esneklik ve önceki performans seviyesine dönebilme yeteneği gibi anlamlara gelmektedir. “*Hardiness*” ise stresi azaltabilen ve stresli durumların yönetilmesine yardımcı olan bir kişilik özelliği olarak tanımlanmaktadır (Kobasa, 1979).

Psikolojik dayanıklılık; yılmazlık, dayanıklılık, duygusal dayanıklılık ve güç gibi terimlerle aynı anlamda kullanılır. Sevilen birinin ölümü, trafik kazası, savaş, terör saldırısı, doğal afet, ekonomik kriz, cinsel, fiziksel veya zihinsel şiddet gibi tüm insanların yaşadığı stresli ve zorlu olaylarla yüzleşmek bir güç gösteresidir. Söz konusu durumlarla yüzleşen bireylerin hayatında en az bir kez psikolojik dayanıklılık sergilediği ifade edilebilir (Basım ve Çetin, 2011). Bir diğer tanıma göre ise, psikolojik dayanıklılık; felaketlerin veya değişimin başarıyla üstesinden gelebilme yeteneği veya bireyin zor yaşam deneyimlerinden sonra toparlanma yeteneğidir (Garmezy, 1991). Bonanno (2004) psikolojik dayanıklılığı tanımlarken bireyi merkeze almaktadır. Dolayısıyla psikolojik dayanıklılık, bireylerin şiddet, yaşamı tehdit eden bir durum veya sevilen birinin ölümü gibi potansiyel ve istisnai

derecede yıkıcı durumlarla sağlıklı bir psikolojik seviyeyi sürdürme yeteneği olarak tanımlanmaktadır.

Psikolojik dayanıklılık kavramının tanımları incelendiğinde evrensel olarak geçerli bir tanımın olmadığı görülmektedir. Ancak ortaya konan bütün tanımların bazı ortak noktalarının olduğu söylenebilir. Buna göre; psikolojik dayanıklılık dinamik bir süreçtir ve zor yaşam olaylarıyla aktif başa çıkma, sağlıklı uyum sağlama gibi süreçleri içermektedir. Psikolojik dayanıklılıktan söz edebilmek için öncelikle risklerden ya da zorluklardan bahsetmek gerekmektedir. Başka bir deyişle, bireyin belirli bir zihinsel dayanıklılık durumunun gelişebilmesi için, bir yaşam mücadelesi, baskı veya riskle karşı karşıya kalması; bu zorluklar sonucunda içinde bulunduğu duruma uyum sağlaması ve tüm olumsuzluklara rağmen hayatın diğer kısımlarında da başarıya ulaşması gerekir. Bu açıdan; zor yaşam olayları deneyimlememiş, ancak hayatlarında başarıdan başka hiçbir şey gösteremeyen kişiler, "*dayanıklı*" olarak değil, "*başarılı*" veya "*yeterli*" olarak tanımlanabilmektedir (Gizir, 2004).

2.2. Psikolojik dayanıklılığın boyutları

Psikolojik dayanıklılık kavramı varoluşsal bir bakış açısıyla, gergin durumlarla başa çıkma metodunun ampirik yöntemlerle gösterildiği bir kişilik özelliği olarak ifade edilmiştir (Kobasa, 1979). Bu özelliği göz önüne alındığında yaparak ve yaşayarak hayatını anlamlı kılmayı amaçlayan duygularını, düşüncelerini sözlü ve davranışsal olarak hayata geçirmenin bileşimini temsil eder (Kobasa, Maddi ve Courington, 1981). Yüksek dirençli bireyler yaşamın akışını kontrol ettiklerine inanır, karşılaştığı farklılıkları gelişmek için bir fırsat olarak görür, uğraştıkları iş için çaba sarfeder ve zorlu olaylar karşısında umutsuz hissetmek yerine bunları nasıl olumlu bir duruma dönüştürebileceklerine odaklanırlar. Kobasa (1979) psikolojik dayanıklılık kavramının; bağlılık, meydan okuma ve kontrol olmak üzere üç boyuttan oluştuğunu ve stresli olaylar karşısında dayanma kaynağı olarak bu boyutların kullanıldığını ifade etmiştir.

2.2.1. Bağlanma boyutu

Bağlanma boyutu, insanın hayatın her alanına katılma, hayatta karşılaştığı olayların dışında kalmama arzusunu ifade eder. Hayattaki tüm olumsuzluklara rağmen iyimser olmayı, bir hedefe ulaştığınızda inandığınız Őeyde ısrar etmeyi ve bu olayları yabancı değil ilginç kılmaya çalışmayı içeren kişisel bir niteliktir. Ayrıca bireyin hayatında ve hedeflerinde anlam bulması ve bağlılığının bir sonucu olarak elinden gelenin en iyisini ortaya koyması beklenir (Klag ve Bradley, 2004'ten aktaran Durak, 2002). Psikolojik dayanıklılık teorisine göre bağlanma boyutu hayatın olağan akışındaki karşılaştığı olaylara katılma isteği olarak kendini adama, bir amaç, anlam ve kendini tanıma duygusunu yansıtır. Adanmışlık hissiyle insanlar, kendini tanır ve neyle uğraştıklarının anlamını keşfetmeyi düşünürler. Stresli durumlarda pasif olmaktansa aktif olmayı tercih ederler (Holt, Fine ve Tollefson, 1987).

Bağlanma genellikle bireyin işe, hayata veya bir hedefe bağlılığı olan güçlü bir kendini gerçekleştirmeyi içermektedir. Yaşama ilgi, öz-inanç, romantik yardım alma ve verme isteği ve kişinin değer ve hedeflerinin farkındalığından oluşan bu gerçeklik, durum değiştiğinde bağlanma duygularının yeniden canlandığını göstermektedir. İlgili insanlar kendilerini ve etraflarını ilginç bulurlar ve zamanlarına kıymet verirler. Böylece yaptıkları her Őeyde meraklarını giderecek ve anlamlı bir Şeyler bulabilirler (Kamya, 2000). Bağlanma düzeyi yüksek olan insanlar Maddi ve Kobasa'ya (1994) göre stresli ve gergin olaylar ile karşılaştıklarında görevlerine sımsıkı bağlanır. Sosyal yönleri çok güçlüdür ve insanlar arası ilişkileri kuvvetlidir. Gergin durumlar karşısında sosyal destek bağları da güçlü olmaktadır. Kendilerini ve etrafindakileri sürekli keşfetmek isterler. Keşif yapmak için zamanını harcamaktan kaçınmazlar. Merak, ilgi ve istek için gdlenmişlerdir.

2.2.2. Denetim boyutu

Denetim, hayatın zorlukları karşısında kişinin çaresiz kalmak yerine olayların sonuçlarını ve kişilerini değiştirilebileceğine inanmasıdır (Kurt, 2011). Bireyin çevresindeki durumları kendi emekleriyle etkileyebileceğine inanma ve bu doğrultuda hareket etme eğilimi olarak tanımlamaktadır (Mund, 2017). Wallston (1989) sağlık ve psikolojik dayanıklılık üzerine yaptığı araştırmalara dayanarak sadece sağlık ile kontrol boyutu arasındaki ilişkiye bakmış ve kontrol ile insan sağlığı arasında üç ilişkinin olabileceğini belirtmiştir:

1. Kontrol eksikliği stres yaratabilir ve sağlığı doğrudan etkileyebilir.
2. Kontrol duygusu, stres altındaki birey ile stresin olumsuz etkileri arasında bir bariyer oluşturmaktadır.
3. Bir kişinin kontrol uygulama yeteneği onun bir veya daha fazla sağlıklı davranışta bulunmasını sağlayabilir.

Kontrol odağı yuğsek bireyler, insanlar uzerinde nufuz sahibi olduklarını duşunurler (Crowley, Hayslip ve Hobdy, 2003). Hayatin zorluklari karşısında uaresiz olmaksina olaylari sonucunu etkileyebileceği inanci olan kontrol, oz disiplini, basari arayisini, ozekliği ve ic̄sel motivasyonu, karar verme becerilerini, bireysel ozgurluğu ve eylemliligi ic̄ermektedir (Kamya, 2000; Terzi, 2005).

2.2.3. Meydan okuma boyutu

Psikolojik dayanıklılığın bir başka ozelliği meydan okumadır ve ilgili boyut bilgiye basitce ulaşılmayacağını, emek harcamak gerektiğini anlatır. Meydan okuma, aynı zamanda yaşamda karşısına uıkan sorunlari bireyin kişisel gelişimine katkı sağladığını ifade etmektedir. G ūnluk yaşantıda bireyleri rahatsız eden stresli durumlarin onlari geliştirdiğini varsaymaktadır. Meydan okuma ozelliğine sahip bireyler değişim karşısında zorlanmazlar ve değişimi olağan karşırlar. Değişim, biruok insanda konfor alaninin dışına uıkıldığı ic̄in guvenlik tehdidi oluşturduğu duşuncesi, meydan okuma ozelliğine sahip bireylerde gorūlmeyebilir. Buna karşılık, değişim gelişimi destekleyen bir faktor olarak gorūlmektedir. Bunun nedeni insanların koşullari değiştirebileceklerini duşunmeleridir (Kobasa, 1979).

Meydan okuma ozelliğine sahip bireyler yaşamalarında oluşan değişiklikleri hayatın normal akışı ic̄inde değerlendirmekte ve bu değişiklikleri onemseyerek stres durumlarında stresle nasıl baş edeceğini hangi kaynaklardan yararlanacağını bilmektedir (Terzi, 2005). Meydan okuma boyutuyla birlikte birey uevresi ile etkileşim ic̄inde olarak yaparak ve yaşayarak oğrenmeler kazanmaktadır. Meydan okuma boyutu ise yeniliğe aouılık, sebat, iyimserlik ve kararlılık gibi kişilik ozelliklerini ifade etmektedir (Motan ve Genuoz, 2009). Meydan okuma duzeyi yuğsek kişiler bu sebeple diğer insanlara gore daha esnek, daha aktif ve problem uozme beceri duzeyleri daha yuğsek olabilir (Holt ve diğerleri, 1987).

2.3. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan kişilerin özellikleri

Psikolojik olarak dayanıklı bireyler; mücadelecidir, kolay vazgeçmezler, direnirler, sonuca ulaşana kadar çabalarlar. Karşısına çıkan engelleri kendilerini geliştirecek bir fırsat olarak görürler. Olumsuz yaşantılarla karşılaşınca kısa zaman içerisinde bunların üstesinden gelip, her şeyi düzene koyup, eski haline getirmeye ve hayatlarına kaldığı yerden devam etmeye yönelirler. İş ve özel hayatlarındaki problemlerle daha kolay savaşır, daha doğru tepkiler verir ve kendilerini yıpratmadan olayları yoluna koyarlar. İş yerindeki stresle, yıldırma ile daha kolay başa çıkabilir, daha çabuk çözüm üretirler. Sorun yaşadıklarında daha sakin ve yapıcı tepkiler verirler (Kavi ve Karakale, 2018).

Psikolojik olarak dayanıklı kişiler umutlu, zorlu yaşam koşullarının etkisini azaltabilen, öz saygılarını koruyabilen, problemleri çözeabilen, yüksek bilişsel işlevleri olan, inançlı, sosyal ilişkileri güçlü, algısı yüksek, bağımsız hareket edebilen, arkadaşlık ilişkileri güçlü, espri anlayışı gelişmiş, gerektiğinde yardım bulmayı bilen, olumlu ilişkiler kurmayı bilen, kendine güvenen, uyum yeteneği gelişmiş, duygusal farkındalığı yüksek, kaygı karşısında güçlü, hedef odaklı, geleceğini planlayabilen, mücadele ruhu olan, kendini, daha kötü durumda olanlarla karşılaştırabilen, zorlukları yönetebilen, duygusal açıdan istikrarlı, yaşam enerjisi yüksek, hayattan zevk alabilen, meraklı olan ve yeni deneyimlere açık olan ve diğer insanlara da yardım konusunda istekli olan bireylerdir (Çelik, 2018; Doll ve Lyon, 1998; Erdoğan, 2014; Masten ve Coastworth, 1998; Wolin ve Wolin, 2010).

2.4. Psikolojik dayanıklılığı etkileyen faktörler

Alanyazında psikolojik dayanıklılığı etkileyen üç temel faktör, risk faktörleri, koruyucu faktörler ve olumlu sonuçlar olarak ifade edilmektedir (Erarslan,2014).

2.4.1. Risk faktörleri

Risk, bir canlıya zarar verme ihtimalini ifade eder. Risk faktörü ise sorunun devam etmesi halinde zarar verme olasılığının artmasıdır (Koç, 2020). Psikolojik dayanıklılık, riskli durumlara başarıyla uyum sağlamayı mümkün kılar. Risk durumunun yüksek olduğu

durumlardaki bulgular genellikle kişilerin gelişimsel veya psikolojik sorunları olduğuna işaret eder. Risk düzeyi yüksek olduğunda koruyucu faktörler gelişimsel durumları etkiler. Risk düzeyi düşüğe koruyucu faktörlerin etkinliği azalır (Atalay, 2020). Herhangi bir olayın meydana gelmesi, devam etmesi ve kötüleşmesi risk faktörü olarak değerlendirilmektedir. Risk faktörleri üç ana başlık altında toplanabilir:

Çevresel Faktörler: İnsan gelişiminde çevre faktörü çok önemlidir. Antisosyal davranışlara olanak sağlayan ortamlar, yasa dışı uyuşturucu ve silahlara erişim, mahalle ve toplulukların bozulması gibi olumsuz ortamlar çocuklar ve gençler için risk faktörleridir.

Kişilerarası ve Sosyal Faktör: Sağlıksız aile ilişkileri, olumsuz aile davranış ve tutumları, sorunlu aile davranışı öyküsü, sıkı denetim ve disiplin, akran baskısına maruz kalma, okulla güçlü bir bağ kuramama gibi olumsuz yaşam faktörleri kişilerarası ve sosyal faktörlerdir.

Bireysel Faktörler: Duygu yönelimi, dürtüsellik, erken davranış sorunları, sorunlu davranışa yönelik olumlu tutumlar, biyolojik ve genetik faktörlerdir (Sağ, 2016).

2.4.2. Koruyucu faktörler

Psikolojik dayanıklılıkta mevcut bir diğer mekanizma, bireylerin yaşamlarındaki olumsuzluklara karşı uyumlu tepkiler göstermelerini kolaylaştıran koruyucu faktörler olarak belirtilmektedir (Kararımak, 2006). Koruyucu faktörler, risk faktörleri ile karşı karşıya kalan bireylerin psikolojik açıdan dayanıklı olmasını sağlayan pozitif yönde özelliklerdir. Bu sebepten dolayı koruyucu faktörlerin, olumsuz yaşam olaylarının bireyde ortaya çıkarabileceği yıkıcı sonuçları azaltabilecek etkisine dikkat çekilmektedir (Carlson, 2001). Masten (1994) koruyucu faktörler ile risk faktörlerinin birbirinin tam tersi olduğunu ve psikolojik dayanıklılık düzeyi arttıkça kaygı ve stresin azaldığını ileri sürmektedir. Koruyucu faktörler riskin meydana getirdiği olumsuz etkileri azaltarak bireyin mevcut duruma uyumunu hızlandırmaktadır (Sarıkaya, 2015).

Sosyo-Ekonomik Durum: Sosyoekonomik durumu daha yüksek olan çocukların psikolojik dayanıklılık eşiğinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Güvenli ve şefkatli bir çevre, iyi ebeveynlik, sağlık hizmetlerine erişim ve iyi eğitim gibi faktörler, kişinin güvenli bir şekilde yaşamasını sağlayan koruyucu faktörler olarak görülmektedir (Atalay, 2020).

Sosyal Destek: Sosyal destek hem çocuklarda hem de yetişkinlerde psikolojik dayanıklılığa katkıda bulunan bir diğer faktördür. Destekleyici arkadaşların ve aile üyelerinin varlığı,

yetişkinlerin hayatlarıyla daha kolay başa çıkmalarına yardımcı olur. Amerikan Psikoloji Derneği (APA), insanların arkadaşlarıyla, aileleriyle ve toplumla sağlıklı ve güçlü bağlar kurmasını, bunun da psikolojik dayanıklılığı güçlendirdiğini öne sürmektedir (Sağ, 2016).

Zekâ ve Bilişsel Farklılıklar: Wright ve Masten, problem çözme yeteneği, iyi bilişsel beceriler, iyi bir eğitim almak, iyi bir çevrede büyümek, sosyal ve kültürel etkinliklere katılmak gibi olumlu koşullarda yetişmenin çocukların psikolojik dayanıklılığını artırdığını ileri sürmüşlerdir (Atalay, 2020). Yürütülen araştırmalarda yüksek zekâ puanına sahip kişilerin psikolojik dayanıklılıkta daha avantajlı oldukları tespit edilmiştir. Bu kişilerin bilişsel ve problem çözme yetenekleri daha gelişmiştir (Wright ve Masten, 2005).

İyimserlik ve Umut: Hayata karşı olumlu, umutlu ve iyi bir tutum, kişinin psikolojik esnekliğinin yüksek olmasını sağlar. İyimser ve umutlu insanlar, olumsuz koşullardaki fırsatları algılayabilir veya olumsuz olayları olumluya dönüştürebilir (Sağ, 2016).

Dindarlık ve İnanç Farklılıkları: Her dinin psikolojik dayanıklılığa dair kendine özgü bir bakış açısı vardır. Ancak hangi din olursa olsun insanlar olumsuz ve rahatsız edici şeyler karşısında psikolojik olarak dayanıklı olma yeteneğine sahip olduklarının bilincindedirler. İnsanların olumsuz şeylerle başa çıkabilmeleri için olumlu inancı kullanması gerekir. Olumlu inanç, insanın hayatta anlam bulmasına ve hayatın zorluklarıyla yüzleşmesine yardımcı olan koruyucu bir faktördür (Erdener, 2019).

Yaş: Yaş arttıkça kişinin yaşam tecrübesi de artmaktadır. Artan yaşla birlikte kişi zor durumlarla nasıl başa çıkacağını öğrenmiş olmaktadır bundan dolayı yaşı büyük olan kişiler psikolojik dayanıklılıkta daha başarılı olmaktadır (Portzky, Wagnild, De Bacquer ve Audenaert, 2010).

Cinsiyet: Araştırmalar kadınların çocukluk, gençlik ve yetişkinlik döneminde psikolojik olarak erkeklere göre daha esnek olduğunu ortaya koymaktadır. Erkeklerin mutluluğu ve psikolojik dayanıklılığı, erkeklere uygulanan cinsiyet rollerinden olumsuz etkilenmektedir. Kadınlar genellikle birçok konuda erkeklerden daha talepkârdır (Erdener, 2019).

2.4.3. Olumlu sonuçlar

Olumlu sonuçlar, kişinin çevre koşullarını ve kişisel gelişim süreçlerini sürdürebilmesi ve bunlara sağlıklı bir şekilde uyum sağlayabilmesi anlamına gelen yeterlilik kavramıyla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Kılıç, 2014). Bireylerin psikolojik dayanıklılık kazanma süreci ve sonrasında elde edilen olumlu sonuçlar gelişim, akademik alanda başarı, sosyal çevreyle olumlu ilişkiler, suçtan kaçınma, zihinsel olarak sağlıklı olma, duygusal stresin daha az olması, mutlu hissetme, çalışmalarına devam etmeyi isteme ve davranma, yaşına uygun fiziksel aktiviteleri seçme, sosyal aktivitelere aktif katılım ile ilgili görevleri yerine getirme sosyal refah faaliyetleri, ders dışı hobiler, sağduyu ve kurallara uyma isteği, yakın arkadaşlıklarda başarı, arkadaş grubu tarafından kabul görme, yaşam doyumu ve refah durumunu geliştirme olarak sıralanabilir. Bu sonuçlar, bireyin risk faktörlerini koruyucu faktörler yoluyla yendiğinde ortaya çıkan olumlu sonuçlar olarak tanımlanmaktadır (Masten ve Reed ,2002).

Öğretmen dayanıklılığı, öğretmenlerin ahlaki amacını ve öğrencinin öğrenimini ve akademik başarısını destekleme kararlılığını sürdürmesini sağlayan dinamik bir niteliktir. Bu nitelik, iyileşme sürecinden (*bounce back*) daha fazlasını ifade eder. Bir öğretmenin dayanıklılığı yalnızca öğrencinin öğrenmesini etkilemeye yönelik mesleki kararlılığından değil, aynı zamanda öğretmenin mesleki becerilerinin, içinde çalıştığı ve yaşadığı entelektüel, sosyal ve örgütsel ortamın doğasıyla dinamik etkileşiminden de kaynaklanır. Bu nedenle öğretmen esnekliği doğuştan gelen bir nitelik değildir ve zaman zaman değişiklik gösterebilir (Gu, 2014; Gu ve Day, 2013).

Öğretmen dayanıklılığı öğretmenlerin mesleki bağlılıklarının gücü ve inancı ile yakından ilişkilidir. Öğretmenler, manevi bir amaca ve etik hedeflere sahip olduklarında dayanıklı olabilirler. Zaman içinde öğretmenlerin dayanıklılık niteliklerini etkileyen en önemli faktörlerden birinin, çocukların öğrenmesine ve başarılı olmasına başarılı bir şekilde yardımcı olma becerilerine ilişkin inançlarının olduğunu göstermiştir (Mansfield, Beltman, Price ve McConney, 2012). Dayanıklı eğitimciler duygusal düzeyde zor zamanlara katlanmaktan, zorluklar karşısında soğukkanlılıklarını korumaktan ve kişisel gelişim ve tatmin potansiyellerini sürdürmekten daha fazlasını yapma potansiyelini barındırmaktadır. Limon (2022) araştırmasında öğretmenlerin karşılaştıkları zorlukları ve kriz durumları etkili

mesleki iş birliği ve ilişkiler yoluyla aşılabildiklerini; mesleki hatalarından ve eleştirilerden ders alarak, kendilerini devamlı değerlendirerek mesleki açıdan geliştiklerini ifade etmiştir. Dayanıklılık öğretmenlik mesleğiyle ilgili kaçınılmaz belirsizlikleri yönetme yeteneğidir ve öğretmenin öğretim hedefleri ve etik değerlerinden beslenir (Gu ve Day, 2013). Dayanıklı öğretmenler, eğitim sistemlerinde yaşanan iniş çıkışlara göğüs gerer ve tüm olumsuzluklara rağmen kaliteli öğretimi sürdürebilirler (Ebersöhn, 2014). Schelvis, Zwetsloot, Bos ve Wiezer (2014) değişim sürecine odaklanarak öğretmen esnekliğini tartışmakta ve dayanıklılığın üç yönünü vurgulamaktadır:

- Gerektiğinde değişme ve uyum sağlama yeteneği,
- Süreçte değişikliklerle, zorluklara ve engellere karşı esneklik gösterme yeteneği ve bu süreçlerin ardından çabuk bir iyileşme,
- Değişim sonrasında kendinden emin ve tetikte kalabilme becerisi.

2.5. Örgütsel mutluluk

İnsanoğlu kadar eski bir kavram olduğuna inanılan mutluluk kavramı, farklı dönemlerde yaşayan insanların, yaşadıkları dönemin etkisi hakkındaki görüşleridir. Antik çağda iyi bir yaşam ve erdemle ilişkilendirilen mutluluk, antik çağ tarımının etkisiyle üretilen ve sahip olunan şeylerle birleşince Orta Çağ'da din merkezli bir mutluluk anlayışı hâkim olmuştur. Sanayi devrimi ile Aydınlanma döneminde eğitimin de etkisiyle yeni arayışlarda mutluluk anlayışı dinden bağımsız bir yapıya bürünmüştür. Günümüzde mutluluk ile erdem ve din arasındaki ilişkiye dair anlayışın arttığını görülmektedir (Arıcı, 2020). Türk Dil Kurumu (2021) pek çok tanımı olan mutluluğu “*tüm özlemlere devamlı ve eksiksiz olarak ulaşılmaktan hissedilen kıvanç durumu, bahtiyarlık, saadet*” olarak tanımlasa da Yunan filozoflarından Aristoteles insanın mutluluğa kolay ulaşmadığını, gerçek mutluluğun, erdemin ve mükemmelliğin karakter gerektirdiğini belirtmektedir (Tingaz ve Hazar, 2014).

Mutluluk kavramı kişiden kişiye değişen öznel bir kavram olsa da genel görüş mutluluğun üç ana bağlamda ortaya çıkabileceği yönündedir. Öncelikle mutluluk; çevrede olup bitenler olarak görülmekte ve kişinin çevresindeki olay ve durumlardan memnun olabileceğine inanılmaktadır. İkincisi, mutluluk kişinin kendi içindedir ve çevresel olay ve durumlardan bağımsız olarak ortaya çıkar. Sonuncusu, mutluluk hem çevrenin hem de bireyin iç dünyasının etkileşiminden doğar. Genel olarak mutluluk, kişinin kişisel hedefleri, arzuları

ve ihtiyaçları ile çevresinin dengede olduğu kalıcı bir durum olarak ifade edilebilir (Fidan, 2020).

Etkin iş birliği ile sağlanabilecek, örgüt çapında bir durum olan örgütsel mutluluğun, örgütün daima mutlu olması ya da devamlı olarak olumlu duygular yaşaması anlamına gelmediği, bazen örgüt içindeki mutluluk düzeyinde dalgalanmalar yaşanabileceği varsayılmaktadır (Korkut, 2019). Örgütsel mutluluk; yalnızca tatmin duygusu ve olumlu duygular değil; aynı zamanda insanların hayatının anlamını da içermektedir. Bu bağlamda örgütsel mutluluk hem olumlu duygular hem de yapılan işin önemi ile karakterize edilmektedir (Saenghiran, 2013).

Warr (2020) insanların mutluluğunu veya mutsuzluğunu etkileyen dokuz çevresel faktörden bahsetmektedir. Bu dokuz faktör şu şekilde sıralanabilir: kişisel özellikler, kişinin yeteneklerinin kullanımı, talepleri ve hedefleri, faaliyetlerde çeşitlilik, ihtiyaçların doğası ve bakış açıları, diğer insanlarla temas, para, uygun fiziksel çevre ve değerli rol (Warr, 2020).

Bu dokuz çevresel unsurdan ilk altısının mutluluğu bir dereceye kadar artırarak teşvik ettiğini, daha fazlasının ise zararlı etki yaratabileceğini ve 7-9. maddelerin etkilerinin belli bir düzeyde değişmeden kaldığını savunan Warr (2020), vitamin modeli olarak adlandırılan model, para, ev, araba gibi faktörleri tanımlamaktadır. Araştırmalar 7-9. maddelerde çevresel faktörlerin artmasının kişinin mutluluk duygusunu artırmadığını göstermektedir. Warr ilk altı maddenin aşırı kullanımının da mutluluğu olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Başka bir makalesinde Warr (2020), kişinin yeteneklerini kullanamamasının daha çok işle ilgili olduğunu ileri sürerek, kişinin yeteneklerini kullanacağı alana sahip olmaması ve belirli bir gelire sahip olmamasının dokuz çevresel faktörü etkilediğini ve mutluluğu azalttığını ileri sürmüştür. Pryce-Jones (2010) işyerinde mutlu olmanın bir örgütte yarattığı olumlu durumlardan bahsetmektedir. İşinden memnun olan çalışanlar; pozisyonlarında daha hızlı terfi ederler, daha fazla para kazanırlar, yöneticileri ve çalışma arkadaşları tarafından desteklenirler, daha yaratıcı fikirler üretirler, hedeflerine daha hızlı ulaşırlar, üstleri ve çalışma arkadaşlarıyla daha iyi iletişim kurarlar, yeni bilgilere her zaman açıktırlar, işlerinde başarılı olurlar ve çalışan sağlığı ve güçlü iletişim ile kişilerarası ilişkilerde etkilidirler (Boehm ve Lyubomirsky, 2008; PryceJones, 2010).

Mutluluk örgütsel etkinlik ve yapıarda bulunması gereken önemli bir olgudur. Okulların girdisi ve çıktısı insandır. Bu bağlamda, okulların hedeflerine ulaşabilmesi ve etkili olabilmesi için tüm okul paydaşlarının mutluluğu oldukça önemlidir. Eğitim sürecinin en önemli unsuru öğretmenlerdir. Öğrencilerine nitelikli eğitim vermek ve onların topluma

faydalı bir birey olarak yetişmelerini teşvik etmek öğretmenlerin görevidir. Öğretmenlerin bu sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için yüksek moral ve motivasyona ihtiyaçları vardır (Kocabaş ve Karaköse, 2005).

2.5.1. Örgütsel mutluluk boyutları

2.5.1.1. Olumlu duygular

Genel olarak hoş ve olumlu bir ruh hali içinde olan duygular olumlu olarak değerlendirilmektedir. İşyerinde neşe, tatmin, memnuniyet ve keyif alma (Begum, Jabeen ve Awan, 2014) ve mutlu, neşeli, istekli, gururlu, keyifli, sakin, sevgi dolu, tatmin olmuş ve hayat dolu duygular, çalışanların olumlu deneyimler yaşadığını göstermektedir.

Olumlu duygular sayesinde bireyler iyimser düşünceye sahip olmaktadırlar. Böylece olaylar karşısında farklı düşünceler geliştirebilen bireyler problemlerini çözebildikleri gibi kendilerini olumsuz duyguların etkilerinden de çabuk kurtarabilmektedirler. Bu durumu Fredrickson (2001) gün içindeki olumsuz duyguların etkilerini ancak olumlu duyguların giderebileceğini bildirerek dile getirmektedir.

Örgütsel mutluluk, örgütte olumlu duyguların olumsuz duygulara ağır basması ve sıklıkla yaşanması durumunda ortaya çıkar. Örgütsel mutluluk, iş birliğine ve iş tatminine dayalıdır ve çalışanların örgütteki olumlu duygularıyla ilişkilidir. Ancak dışa dönük olmak ve insanların hayatları boyunca güzel olaylarla karşılaşması, olumlu duyguların ortaya çıkmasına katkıda bulunur. Olumlu duygulara sahip çalışanların memnuniyet duygusu vardır ve bu memnuniyet yüksek mutluluğun göstergesi olarak görülmektedir (Güzel, 2021).

Olumlu duygular öğretmenler açısından ele alındığında; okul ortamında mutlu, enerjik ve güler yüzlü öğretmenlerin bulunması öğretimin kalitesini olumlu yönde etkilemektedir. İyimser ve olumlu duyguları olan öğretmenler görevlerini tam anlamıyla yerine getirmeye hazır ve isteklidir (Pazar, 2021).

Öğretmenlerin günlük yaşamının büyük bir bölümünü geçirdikleri okullarda duyguların önemli olduğu bilinmekte ve bu kurumlarda çalışanların yüksek düzeyde pozitif duygu yaşamalarının kendileri, öğrencileri ve ilişkili oldukları okullar için çok önemli olduğu ifade edilmektedir. Yetkin bir eğitimin verilebilmesi için öğretmenlere gurur, neşe, umut gibi pozitif duyguları yaşatan faktörlerin okul idari personeli tarafınca belirlenmesi,

desteklenmesi ve öğretmenlerin yeteneklerini diledikleri gibi gösterebilecekleri eğitim ortamlarının düzenlenmesi gerekmektedir (Dilekçi, 2018).

2.5.1.2. Olumsuz duygular

Kaygı, stres, umutsuzluk, üzüme, sabırsızlık, gerginlik, sıkılma gibi duygular olumsuz duygulardan bazılarıdır (Ergüven, 2020). Olumsuz duyguların etkileri ve yoğunluğu bireyin zihninde şiddetli travmalara neden olmaktadır. Kimi zaman ortaya çıkan bu travmalar uzun süre tedavi gerektiren psikolojik rahatsızlıklara da neden olmaktadır. Acı, üzüntü, keder, nefret, kıskanma, gibi duygular bunlara örnek olarak gösterilebilir (Arslan, 2018).

Öğretmenlerin kaygılarının fazlalığı okullar açısından istenen bir durum değildir. Çünkü öğretmen kaygısının eğitimle ilgili birçok durumu olumsuz etkilemesi, etkinlikleri aksatması ve sonuçta olumsuz sonuçlara yol açması beklenebilir. Öğretmenlerin yaşadıkları duygusal öfke durumları, sağlıklı bir eğitim ve öğretim ortamı sağlamaya çalışan öğretmenleri, öğrencileri ve eğitim kurumlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmen öfkesinin duygusal durumları öğretmenler için bir takım fizyolojik ve psikolojik sorunlara neden olmakta, öğrencilerin motivasyonunu engelleyerek başarılarını düşürebilmekte, ayrıca eğitim kurumlarına zarar vererek olumlu sınıf ve okul atmosferini bozarak yetkin bir ortamın oluşmasını engelleyebilmektedir (Dilekçi, 2018).

Kişinin çabaladığı şeyi başaramaması veya engellenmesi durumunda ortaya çıkan duygulara olumsuz duygular denir (Akduman ve Yüksekbilgili, 2015). Olumsuz duygular; üzgün, umutsuz, endişeli, stresli, kaygılı olmak; utanma, öfke, kaygı ve değersizlik duyguları olarak tanımlanmıştır (Frey ve Stutzer, 2001). Olumsuz duygular, olumsuz biçimlerde yaşanır ve memnuniyetsizliği ifade eden duygusal deneyimlerdir (Diener, 2000). Memnuniyetsizlik olduğunda buna kaygı ve depresyon gibi olumsuz duygular eşlik edebilir ve tatminsizlik mutluluk duygusunun düşük olduğunu gösterir (Warr, 2007).

Olumsuz duygular öğretmenler açısından ele alındığında; okul ortamında üzgün, kasvetli ve gergin öğretmenler eğitim faaliyetlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Olumsuz duygular, stresli, kendini suçlu hisseden, okulda yetersiz hisseden, kaygılı davranan, çabalarını boşa gören ve utanan öğretmenler tarafından ifade edilmektedir. Olumsuz duygulara sahip öğretmenler çalıştıkları okul ortamında motivasyonu ve enerjiyi azaltabilir (Pazar, 2021)

2.5.1.3. Potansiyeli gerçekleştirme

Bu boyut, olumlu ve olumsuz duygular boyutunun aksine, örgütsel mutluluğun bilişsel boyutunu yansıtılmaktadır. Potansiyelini gerçekleştirme, bireyin yeteneklerinin farkına vararak onu gerçekleştirmesi ve kendi özelliklerini bilerek onu geliştirmesidir. Bireyin sahip olduğu potansiyeli ve yetenekleri gösterebileceği çalışmalarda bulunması, içinde sahip olduğu becerilerden farklı beceriler kazanma olanağı, işinden mutluluk duyması ve keyif alması ve performansını yükseltebilmesi gibi kavramlar potansiyelin gerçekleştirilmesi boyutuyla ilişkili kavramlara örnek verilebilir (Warr, 2007). Çalışanların yeteneklerine uygun görevler üstlenerek işyerinde potansiyellerini gerçekleştirmeye alışmaları (Kashdan, Biswas-Diener ve King, 2008), işlerinden keyif almaları (Bakker ve Demerouti, 2013) ve yüksek performans göstermeleri (Golparvar ve Abedini, 2014) alışanın potansiyelini fark etmesi boyutuyla ilgilidir.

Bireylerin niteliklerini geliştirmesi, potansiyellerini fark etmesi ve kendini dşnmek gibi Şeyler potansiyellerini geliştirmeleri için önemlidir. Öğretmenler açısından kişinin kendi potansiyelini gerçekleştirme boyutuna bakıldığında, öğretmenlerin potansiyellerini ve becerilerini artıracabilecekleri etkinlik ve faaliyetlere katılmaları, görevlerini daha iyi yapma ve keyif alma isteğine örnekler verilebilir. Eğitimin etkinliği ve kurumun mutluluğu için okul ortamında kendini ve becerilerini her zaman geliştirebilen, bunun için çalışabilen, gelişiminin ve becerilerinin farkında olan öğretmenlerin bulunması önemlidir (Pazar, 2021).

2.5.2. Örgütsel mutluluğu etkileyen faktörler

2.5.2.1. Bireysel faktörler

Fordyce (1997), araştırmasında kişisel mutluluğu artırmak için her gün yapılabilecek dokuz spesifik aktiviteden bahsetmekte ve insanların bu dokuz Şeyi içeren bir yaşam tarzı benimseyerek bireysel mutluluklarını artıracabileceklerini ne sürmektedir. İlgili maddeler Şu Şekilde sıralanabilir:

- İletişim için daha fazla zaman,
- Dışa dönük, sosyal bir kişilik geliştirmek,
- Daha aktif olmak,
- Daha düşük beklentiler ve daha az nostalji,

- Olumlu, iyimser bir zihniyet oluşturmak,
- Daha iyi organizasyon ve planlama,
- Olumsuz sorunlardan kurtulmak (özellikle endişelenmeyi bırakmak),
- Şimdiye daha fazla odaklanmak,
- Mutluluğun kıymetini bilmek.

2.5.2.2. Kişisel özellikler

Alanyazında kişisel özellikler ile insanların mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğuna yönelik bulgular mevcuttur. Birçok araştırma, bireylerin mutluluğu ile kişilik özelliklerini etkileyen faktörler arasındaki ilişkilerin birbiriyle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Nitekim, yürütülen bir araştırma sonucunda kişilik özelliklerinin mutluluk üzerindeki etkisinin %63 düzeyine kadar çıktığı tespit edilmiştir (Steel, Schmidt ve Shultz, 2008). Mutlu insanların çevrelerindeki insanları olumlu yönde etkiledikleri ve olumsuzlukları olumluya dönüştüren bir enerjiye sahip oldukları ortaya konmuştur (Karnak, 2020). Bireylerin kişilik özellikleri ile mutlu davranışlar sergilemeleri sonucunda çevrelerinde olumlu hava yarattıkları böylelikle örgütlerin ve toplumların genel durumunu etkilediği görülmektedir. Bireylerin ruh hali, tutumları, ilişkileri ve davranışları çalışma hayatından ailevi ilişkilerine kadar birçok yönden önemlidir. Mutlu insanlar birlikte oldukları diğer insanlar üzerinde de olumlu bir etkiye sahiptir. Genel olarak insanlar yaptıkları işin ve kişilik özelliklerinin eşleşmesini bekler. Olumsuz ruh hallerinin, zihinsel ıstırapın ve acının ortadan kalkması çoğu zaman yeterince mutluluk verici sayılmaz. İnsanların kişilik özelliklerinin ve davranışlarının mutluluk üzerinde daha büyük bir etkiye sahip olduğuna inanılmaktadır (Demircan, 2019).

Michalos (1991) toplumun mutsuz vatandaşlardan ziyade mutlu vatandaşlarla daha fazla refaha kavuştuğunu ileri sürmektedir. Çünkü mutlu vatandaşlar sosyal konularla daha fazla ilgilenmekte ve tutumlarında daha tutarlı olmaktadır. Mutlu bireyler daha sağlıklı ve daha üretken olma eğilimindedir, daha sağlıklı bireylerarası ilişkiler kurmakta ve evlatlarına daha huzurlu bir aile ortamı yaratabilmektedir. Michalos mutlu insanların dışadönüklüğü, hayata geçirilmiş ilişkileri, öz saygı düzeylerinin daha yüksek ancak endişe, depresyon, düşmanlık ve kaygı düzeylerinin daha düşük olduğunu ifade etmektedir.

Eğitim ile mutluluk arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara dayanarak, eğitimin iş hayatında getirdiği konumun çalışanlara mutluluk getirebileceği, çünkü eğitim arttıkça

kişinin düşünce kalitesinin de arttığı ve dolayısıyla daha mutlu olabileceği sonucuna varılmıştır. Ayrıca insanların eğitim düzeylerine göre meslek hayatlarında daha iyi işlere yerleştirilmesi ve buna göre gelirlerinin artırılması kişilerin özgüvenini güçlendirip mutluluklarını arttırabilmektedir (Akman, 2021). Eğitim düzeyi insanların mutluluğunu artıran bir araç olarak görülebilir. Eğitim, getirdiği statüye, gelire, sosyal ilişkilere ve kültürel değerlere göre değerlendirilir (Yetim, 2001). Witter (1984) eğitim ve mutluluk arasındaki ilişkiye ilişkin 556 çalışmanın meta-analizini yürütmüştür. Analiz neticesinde değişkenler arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Eğitim ile mutluluk arasındaki ilişkinin varyansının %1-3 olduğu bulunmuştur (Kangal, 2013).

Cinsiyet ile mutluluk arasındaki ilişkiyi inceleyen bazı araştırmalar kadınların daha mutlu olduğunu, bazı araştırmalar ise erkeklerin daha mutlu olduğunu göstermektedir. Diğer bazı araştırmalarda ise kadın ve erkekler arasında mutluluk açısından anlamlı bir fark görülmemektedir (Güzel, 2021). Her ne kadar bazı araştırmalar kadınların erkeklere göre biraz daha hızlı mutlu olma avantajına sahip olduğunu ortaya koysa da (Lu, 2000), diğer çalışmalar mutluluk avantajının erkekler ve kadınlar için aynı olduğu sonucuna varmıştır (Grace, Müller ve Tcha, 2005). Kişisel özellikler göz önüne alındığında kadın ve erkeğin duygusallığının işyerine de yansıdığı ifade edilebilir. Özellikle kadınların depresyon semptomlarını erkeklerden daha erken geliştirdiği ortaya konmuştur (Eaton ve Kessler, 1981). Ayrıca kadınların çalışmayı erkeklerden daha hızlı anladıkları da bulunmuştur (Erickson ve Einarse, 2004).

2.6. Eğitim örgütlerinde örgütsel mutluluk

Eğitim kurumları, bireyleri yetiştirmek ve bu hizmeti en iyi şekilde sunmak için ortaya çıkmış kuruluşlardır. Bu kurumlar, toplumun ihtiyaçları ve diğer ihtiyaçların (ekonomik, siyaset, din, sağlık, hukuk vb.) sistematik bir şekilde karşılanması ve iş hayatının ihtiyaçlarına uygun hareket edilmesi amacıyla gelişmekte ve çeşitlenmektedir. Bu kurumlarda çalışan öğretmenler de günün çoğunu bu kuruluşlarda çalışan olarak geçirirler. Ayrı ayrı, her bir öğretmen eğitim örgütlerinin ve okulların ana unsurlarından biridir. Dolayısıyla öğretmenin çalışan olarak mutluluğu örgütsel mutluluğu etkileyen temel faktörlerden biri olabilir (Akbulut, 2015).

Öğretmenlerin çalıştıkları okuldan örgütsel olarak memnun olmaları, yenilikçi ve yaratıcı fikirlerin üretilmesini teşvik eder, üretkenliklerini ve verimliliklerini artırır, potansiyellerini ortaya çıkarır. Öğretmenin mutluluğu öğrencilerin mutluluğunu da etkilemektedir. Mutlu öğretmenlere sahip olmak hem bireysel hem de örgüt açısından çok önemlidir. Bu bağlamda insan ilişkilerinin yoğun yaşandığı yerler olan eğitim örgütlerinin en önemli insan sermayelerinden biri olan öğretmenlerin, ülkelerin geleceği ve bireylerin yaşamları için büyük önem taşıyan eğitim faaliyetlerinde başarıya ulaşmaları için örgütün mutluluğu sağlanmalıdır (Aytaç, 2021).

Eğitim, bireyleri belirli bir hedef için hazırlamaktır. Eğitim sürecine katılan kişiler bilgi, beceri ve tutum açısından farklılık gösterebilir. Her ne kadar eğitim sadece okullarda gerçekleşirse de eğitimin en önemli kısmı okuldur (Fidan, 1986). Eğitim sistemi yalnızca akademik başarıdan bahsetse de pozitif eğitim psikolojisi alanında ortaya çıkan olumlu eğitim modelinin hedefi akademik başarının yanında mutluluktur (Ergüner Tekinalp ve Işık, 2015).

Öğretmenler, bir meslek grubu olarak eğitimin kalitesi ile toplum ve iş yaşamının kalitesiyle doğrudan ilişkilidir. Eğitim faaliyetlerini yürütürken sistemin her bir unsuru kendi içinde önemlidir. Ancak öğretmenlerin; eğitim ortamını düzenlemek, eğitim uygulama faktörlerinin koordinasyonunu sağlamak, uygun öğretim yöntemlerini seçmek, iletişim becerilerini geliştirmek ve öğrencileri teşvik etmek gibi önemli ve temel görevleri vardır. Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin performansı, eğitim kurumunun amacına ulaşması için gereklidir. Dolayısıyla öğretmenlerin performansını etkileyen en önemli faktör hiç şüphesiz onların örgütsel mutluluğudur (Bulut, 2020).

Öğretmen, öğrenci ve okul yöneticilerinin devamlı bir etkileşim içinde olduğu bir yapının etkililiği için okuldaki mutluluk son derece önemlidir. Okullarda mutlu öğrenciler yetiştirmenin öğretmenlerin işlerini yapmaktan mutlu olmalarına bağlı olduğu söylenebilir. Okul mutluluğu, okul hedefleri ve öğrenciler, öğretmenler ve diğer personel arasındaki duygusal bir iyilik hali olarak değerlendirilmektedir. Mutlu bir okul ortamında öğrenciler daha iyisini yapabilir, kendilerini gerçekleştirebilir, yaşam doyumuna ulaşabilir ve sağlıklı iletişim kurabilirler. Bunun öğretmenler üzerinde akran desteği, öz yeterlilik ve ebeveynlerle olumlu ilişkiler kurma gibi olumlu etkileri vardır. Bütün bunlar etkili okul yöneticileri ve okul politikaları tarafından şekillendirilmektedir (Özgenel ve Bozkurt, 2020).

Acton ve Glasgow'un (2015) çalışmasının sonuçları duyguların öğretmenlerin mutluluğunu etkilediğini göstermektedir.

- Mutluluk duygusuna sahip öğretmenler sorumluluklarını bilişsel olarak olumlu görürler, öğrencileriyle, velileriyle ve diğer paydaşlarıyla iletişimde sorun yaşamazlar ve olası sorunları kolaylıkla çözebilirler. Yöneticiler ve meslektaşlarla iletişimleri daha güçlüdür.
- Mesleki yeterlilik öğretmen refahının sonuçlarından biridir.
- Eğitim örgütlerinde liderlerin öğretmenleri önemsemesi, saygı duyması ve onların görüşlerini sorması öğretmenler açısından oldukça olumludur ve öğretmen mutluluğuna da olumlu etki yapmaktadır.
- Yaptığınız işten memnun kalmaya devam edebilmeniz için mesleğinizden sıkılmamanız ve organizasyonel olarak mutlu olmanız çok önemlidir.

2.7. İlgili araştırmalar

Bu bölümde konuyla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar incelenmiştir.

2.7.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

2.7.1.1. Psikolojik dayanıklılık ile ilgili yurt içi çalışmaları

Sezgin (2012) öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılıklarını çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Araştırma bulguları öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin cinsiyet, branş, yaş ve mesleki kıdem değişkenleri bağlamında farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Söz konusu bulgular, öğretmen psikolojik dayanıklılığının daha bütüncül ele alınması gerektiğine işaret etmektedir.

Gökmen (2014) okul yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık ve iş doyumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulgularına göre; yöneticilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri cinsiyet, yaş, medeni durum, mezuniyet ve kurum türüne göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Öte yandan, iş doyumunu yöneticilerin dayanıklılık düzeylerini yordamamaktadır.

Sönmezer (2015) öğretmenlerin tükenmişlik ve psikolojik dayanıklılık düzeylerini incelemiştir. Araştırmada psikolojik dayanıklılığın özel eğitimde çalışma, lisans eğitimi alanı, hizmet süresi, görev yapılan kurum ve sınıf mevcudu gibi değişkenlere göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının ortalamasının üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Nurhat (2017) öğretmenlerde psikolojik dayanıklılık ve tükenmişlik ilişkisini incelemiştir. Bulgular iki değişken arasında negatif bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir. Öte yandan, yaş, medeni durum, gönüllü meslek seçimi ve görev yapılan okuldan memnuniyet gibi değişkenler psikolojik dayanıklılığı istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde etkilemektedir.

Karakaya (2019) öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ve motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Erzurum ili Aziziye-Palandöken-Yakutiye merkez ilçelerinde görev yapan 5040 öğretmenden kolay ulaşılabilir örneklem yoluyla ulaşılan 702 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin “orta” düzeyde olduğu; cinsiyet, okul türü, faaliyet alanı, eğitim düzeyi ve yaş değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür.

Mert ve Balcı (2019) öğretmenlik mesleğinin iş yaşamının anlam ve amacının öğretmenlerin stresli durumlardaki psikolojik dayanıklılık düzeylerine etkisini incelemiştir. Çalışmanın örneklemini zor koşullarda görev yaptığı düşünülen öğretmenler oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre iş hayatının anlamı ve amacı ile psikolojik dayanıklılığın alt boyutlarından kişinin kendi motivasyonu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca iş amacı ile psikolojik esneklik arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle öğretmenlerin hedefleri onların psikolojik esnekliklerini artırmaktadır. Psikolojik olarak dayanıklı öğretmenlerin stresle başa çıkma konusunda daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yaptıkları işi anlamlı bulmalarının iş başarısı, kendini geliştirme motivasyonu, çalışma yaşamının anlam ve hedeflerini olumlu anlama üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Ancak işin amacı ve hedefi ile psikolojik esneklik arasında bir ilişki yoktur.

Akgün (2021) öğretmenlerde psikolojik dayanıklılık ile iş doyumunu ilişkisini incelemiş ve iki değişken arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Ayrıca, araştırma bulguları öğretmenlerin psikolojik esnekliğinin; yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve çalışma yılına göre farklılaştığını göstermiştir.

Yıldırım (2022) öğretmenlerin iletişim becerileri ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkiyi irdelemiştir. Araştırmanın örneklemini özel bir eğitim kurumunda görev yapan 151 öğretmenden oluşmuştur. Araştırma bulguları iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olmadığına işaret etmektedir. Demografik değişkenler açısından yürütülen karşılaştırma ise sadece eğitim durumunun öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığını etkilediğini göstermektedir.

Akbaba (2023) öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma sonucunda öğretmenlerin yüksek düzeyde psikolojik dayanıklılık ve örgütsel adanmışlık sergiledikleri; okul yöneticilerinin sosyal ve kültürel faaliyetleri destekleme düzeyinin psikolojik dayanıklılığı etkilediği belirlenmiştir.

2.7.1.2. Örgütsel mutluluk yurt içi çalışmaları

Bulut (2015) öğretmenlerin örgütsel mutluluk algılarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmadığı görülmüştür. Mesleki kıdemi 1 yıl olan öğretmenlerin örgütsel mutluluk toplam puanlarının mesleki kıdemi 6 yıl ve üzerinde olanlardan; yaşı 20-25 aralığında olan öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin yaşı 36 ve üzeri olanlardan; eğitim düzeyi ön lisans-eğitim enstitüsü olan öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin lisans ve lisansüstü mezunu olanlardan ve sözel branştaki öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin sayısal branştaki öğretmenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Çalışılan okul türüne göre örgütsel mutluluk düzeyinin anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Öğretmen sayısının düşük olduğu (29 ve altı) okullarda çalışan öğretmenlerin ve ücretli öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Arslan (2018) doktora tezinde öğretmenlerin farklılıkların yönetimi yaklaşımlarına ilişkin algıları ile örgütsel mutluluk algıları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda farklılıkların yönetimi yaklaşımlarından tümleştirme ve öğrenme, renk körlüğü ve eşitlik yaklaşımlarının örgütsel mutluluğu anlamlı biçimde yordadığı sonucuna ulaşmıştır.

Selbi (2018) mutluluğu etkileyen unsurların neler olduğuna dair sonuçlar elde edebilmek için Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde 10 okulda görev yapan 40 öğretmen üzerinde bir araştırma yürütmüştür. Elde edilen bulgular örgütsel mutluluğu etki eden faktörlerin bağlılık,

işle dönüklük, iletişim, yönetsel süreçler, çevresel ve ekonomik faktörler olduğuna işaret etmektedir. Öğretmenleri mutlu eden etmenler olarak ise takdir görme, saygı, sevgi, empati ve yeterli gelirdir. Bu çalışma sonunda okulda ek kitap ve bütçe sağlama konusunda şikâyetlerin olduğu tespit edilmiştir.

Kotaoğlu (2019) yüksek lisans tezinde öğretmenlerin yöneticilerine olan güveni ile örgütsel mutlulukları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Yöneticiye güven ölçeği alt boyutları ile örgütsel mutluluk ölçeği alt boyutlarının orta ve düşük düzeyde anlamlı ilişkilere sahip olduğu bulunmuştur. Bazı kişisel değişkenler ile öğretmenlerin yöneticilerine güven algıları ve örgütsel mutluluk algıları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bulgular sonucunda öğretmenlerin yöneticilerine güven algıları ile örgütsel mutlulukları arasında tüm alt boyutlarda orta ve düşük düzeyde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir.

Özdemir ve Kış (2019) öğretmenlerin çalıştıkları kurumlardaki mutluluk algısını belirlemek amacıyla bir araştırma yürütmüştür. Araştırma sonucunda branş, yöneticiyle ve diğer öğretmenlerle olan ilişkiler, kurum memnuniyeti, gelir gibi değişkenler bağlamında öğretmenlerin mutluluk düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Bayraktar ve Girgin (2020) öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerini demografik değişkenler bağlamında karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin genel mutluluk ve örgütsel mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu; örgütsel mutluluğun eğitim düzeyi, mesleki kıdem, yaş ve sektör gibi demografik değişkenler bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığı belirlenmiştir.

Çetin ve Polat (2021) öğretmenlerin örgütsel adalet algıları ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma Kocaeli ili İzmit ilçesinde görev yapan 533 öğretmen üzerinde yürütülmüştür. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin örgütsel mutluluk ve adalet algı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu; örgütsel adaletin örgütsel mutluluğu anlamlı bir biçimde yordadığını göstermiştir.

Özdemir (2022) öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi ve cinsiyet, mesleki kıdem, medeni durum ve okul türü değişkenlerinin örgütsel mutluluk düzeyinde anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemiştir. İlişkisel tarama türündeki bu araştırma evren üzerinde yürütülmüş ve araştırmanın evrenini Bolu İli Gerede ilçesindeki toplam 31 resmi ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan 508 sınıf ve branş öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma sonucunda,

öğretmenlerin genel olarak örgütsel vatandaşlık davranışlarının ve örgütsel mutluluk düzeylerinin “yüksek” olduğu belirlenmiştir. Araştırma, öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışının örgütsel mutluluğa katkı sunabilecek faydalı bir değişken olabileceğini göstermesi ve iletişimi, performansı, iş birliğini, yardımlaşmayı, kaynaşmayı ve kurum kültürünü arttırması açısından olumlu bir sonuç ortaya koymuştur.

Koçyiğit (2023) öğretmenlerin örgütsel sinizm ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi ve söz konusu değişkenlerin düzeylerinin bazı demografik değişkenler bağlamında farklılaşp farklılaşmadığını ele almıştır. Elde edilen bulgular; öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, okul türü, yaş ve kıdem yılına göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığına işaret etmektedir. Öte yandan, araştırma bulguları örgütsel sinizmin mutluluğu yordadığını ortaya koymuştur.

2.7.2. Yurt dışında yapılan çalışmalar

2.7.2.1. Psikolojik dayanıklılık ile ilgili yurt dışı çalışmaları

Cencirulo (2001) ortaokul öğretmenlerinin iş tatmini ile dayanıklılıkları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, deneyim süresi ve yaş değişkenlerinin psikolojik dayanıklılık ve iş tatminini etkilemediği sonucuna varmıştır.

Chan (2003) 83 Çinli öğretmenden oluşan örnekleme öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık, stres ve tükenmişlik düzeylerini araştırmıştır. Psikolojik dayanıklılığı yaş ve cinsiyet ile ilişkilendirmiş ve aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Lopez, Bolano, Marino ve Pol (2010) ortaokul öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılıkları ile stres ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırma sonucunda dayanıklılığın ortaöğretim öğretmenlerinin stres ve tükenmişlikleri üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Ellison (2016) araştırmasında beden eğitimi öğretmenlerinin dayanıklılık kapasitesini incelemeyi amaçlamıştır. Sonuçlar, psikolojik olarak daha az dayanıklı öğretmenler örgütsel ortamdaki engellere olumsuz tepkiler verirken, psikolojik olarak daha dayanıklı

öğretmenlerin bu engellere olumlu yanıt vermeyi kolaylaştıran bireysel eğilimlere sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Greenfield'in (2016) öğretmen dayanıklılığı kavramını araştırdığı çalışmasında öğretmen dayanıklılığının düşünceler, ilişkiler, eylemler ve zorluklar arasındaki dinamik etkileşimlerin bir bütünü olarak tanımlanabileceği öne sürülmektedir. Araştırmasının sonuçlarına göre öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığının korunması ve geliştirilmesi, gerçekleştirdikleri eylemlere ve sahip oldukları ilişkilere bağlı olduğu bulgulanmıştır. Doğru destek verildiğinde öğretmen dayanıklılığının korunabileceği ve teşvik edilebileceği sonucuna varılmıştır.

Botou, Mylonakou-Keke, Kalouri ve Tsergas (2017) öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile ülkenin maddi krizi arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre ekonomik kriz öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarına orta düzeyde etki etmiş; öğretmenlerin krizden dolayı sıkıntı yaşamalarına rağmen psikolojik dayanıklılıklarının yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sorumlu pozisyondaki öğretmenlerin dayanıklılık düzeylerinin sınıf ve ilkökul öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin aileleri ve meslektaşlarıyla kurdukları ilişkiler ağının onların psikolojik dayanıklılıklarıyla güçlü bir şekilde ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Bu ilişkiler ağının öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini desteklediği görülmüştür. Son olarak araştırma grubundaki kadın öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin erkeklere göre yüksek olduğu görülmüştür.

Gull (2018) araştırmasında devlet ve özel okul öğretmenleri arasındaki dayanıklılık farkının önemini incelemiştir. Araştırma sonuçları devlet okullarında çalışan öğretmenlerin özel okullarda çalışan öğretmenlere kıyasla dayanıklılık konusunda daha yüksek puan aldıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca düşük ve yüksek gelire sahip öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Chitty (2019) araştırmasında öğretmenlerin dayanıklılık ve iyi oluş düzeylerini etkileyen faktörleri ve bunların öğretmenlerin görevde kalmalarına nasıl katkıda bulunduğunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda iyimserliğin ve öz-yeterliliğin dayanıklılığı, umudun, iyimserliğin ve büyüme zihniyetinin ise iyi oluşu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Duffield (2019) araştırmasında beş ya da daha fazla yıllık deneyime sahip ilkökul öğretmenleriyle yedi yarı yapılandırılmış görüşme yapmış ve meslekteki bireysel deneyimler, dayanıklılık algıları ve dayanıklılığı aşındıran veya geliştiren faktörlerle ilgili

bilgiler aramıştır. Araştırma bulguları öğretmenlerin dayanıklılığı çok boyutlu ve geçici olarak kavramsallaştırdıklarını göstermektedir. Dayanıklılıkla ilgili faktörler kişisel, ilişkisel ve örgütsel düzeylerde kategorize edilmiş ve bunlar üç alanla ilişkilendirilebilir: Aidiyet, Yardım Arama ve Öğrenme. Aidiyetin diğer alanlar için kritik öneme sahip olduğu ve dayanıklılığın geliştirilmesinde aracı bir rol oynadığı görülmüştür.

Hascher, Beltman ve Mansfield (2021) öğretmenlerin psikolojik iyi oluş ve psikolojik dayanıklılık ifadelerine ilişkin kavramsallaştırmaları incelemiş ve bu iki değişken arasındaki ilişkileri araştırmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin iş görevlerini yerine getirirken psikolojik sağlıklarını korumaları ve bu süreçte karşılaşılan mesleki zorluklarla baş edebilmeleri oldukça önemli bir beceri olarak görülmektedir. Psikolojik iyi oluş ve psikolojik dayanıklılık kavramları dinamik, çok boyutlu ve öznel bir yapıya sahiptir. Yapılan araştırmada, bağlamsal ve bireysel zorluklara karşı dayanıklılık sürecini tanımlayan, AWARE adı verilen bir model geliştirilmiştir. Bu model, psikolojik iyi oluş ve dayanıklılık kavramlarına ilişkin araştırmaların kalitesinin artırılmasına yardımcı olsa da öğretmenlerin öğretmenlik uygulamasında psikolojik dayanıklılık sürecini daha iyi anlamalarına yardımcı olacak bir araç olarak sunulmuştur.

2.7.2.2. Örgütsel mutluluk ile ilgili yurt dışı çalışmaları

Bullough (2011) makalesinde mutluluk kavramını öğretme, öğrenme ve okul geliştirme ile ilişkili olarak incelemeyi amaçlamıştır. Umut ve mutluluğun hafife alındıkları için okulların iyileştirilmesinde bir kenara itildiğini ve bunun sonucunda öğretmenlere ve çocuklara büyük zarar verildiğini öne sürmüştü ve bu kavramların öğretme ve öğrenme kavramlarıyla bir araya getirilmesinin gerektiğini vurgulamıştır. Özellikle bir eğitim kurumunda öğretmenlerin mutluluğunun dikkate alınması gerektiğini savunarak öğretmenlerin örgütsel mutluluğu konusuna katkı sağlamıştır.

Field ve Buitendach (2011) üniversite hocaları üzerinde yaptıkları çalışmada örgütsel mutluluk, işe bağlılık ve örgütsel adanmışlık arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda örgütsel adanmışlık ile işe bağlılık arasında ve ayrıca örgütsel adanmışlık ile örgütsel mutluluk arasında anlamlı bir pozitif ilişki bulmuşlardır. İşe bağlılık ile örgütsel mutluluk arasında da anlamlı bir pozitif ilişki bulmuşlardır.

Roffey (2012) makalesinde öğretmenlerin iyi oluş düzeyleri ile öğretmen-öğrenci ilişkileri üzerine çalışmıştır. Makale, Avustralya'daki altı okulda yapılan özel bir nitel çalışma da dahil olmak üzere bu konulardaki uluslararası araştırmaları incelemektedir. Araştırma bulguları olumlu ilişkilerin ve sosyal sermayenin okullardaki iyi oluşu etkilediğini göstermiştir.

Yadav (2012) çalışmasında ilkokul, lise ve ortaokul öğretmenlerinin mutluluk ve öğretim etkinliği arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma örneklemini 100 ilkokul, 100 lise, 100 ortaokul olmak üzere 300 öğretmen oluşturmuştur. Çalışma sonucunda, lise ve ortaokul öğretmenlerinin mutluluk ve öğretim etkinliği konusunda ortalamanın üzerinde puan aldıkları görülmüştür. Mutluluk ve öğretmen etkililiği arasında pozitif korelasyon bulunmuştur.

Buragohain ve Hazarika (2015) çalışmalarında ortaokul öğretmenlerinin mutluluk ve iş tatmini düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma sonucunda mutluluğun iş tatmini ile yakından ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Okul türü, çalışılan bölge ve çalışma biçimi değişkenleri açısından anlamlı farklılık bulunurken cinsiyet değişkeni açısından ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Reza ve Leyli (2016), çalışmalarında örgütsel mutluluğun öğretmenlerin mesleki tükenmişliği üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Sonuçlar, örgütsel mutluluk ölçeğinin toplamının ve benlik kavramı, yaşam doyumu, zihinsel hazırlık, estetik duygu, öz yeterlilik ve mutluluk bileşenlerinin mesleki tükenmişlik ile negatif ve anlamlı bir ilişkisi olduğunu göstermektedir. Bu da öğretmenlerin benlik kavramı, yaşam doyumu, zihinsel hazırlık, estetik duygu, öz yeterlilik ve mutluluk düzeyleri arttıkça mesleki tükenmişliklerinin azaldığı anlamına gelmektedir.

Afifah (2017) öğretmenlerin iş tatmini, liderlik, gelir ve iş mutluluğu arasındaki ilişkiyi irdelemiştir. Araştırma için Penang'daki 3 meslek yüksekokulunda görev yapan 156 öğretmenden veri toplanmıştır. Araştırma sonucunda iş tatmini, yönetim ve gelirin öğretmenlerin örgütsel mutluluğunu anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir.

Fini ve Abmal (2017) İran'da öğretmen ve eğitim yöneticileri üzerinde yürüttükleri araştırmada örgütsel mutluluk, örgütsel bağlılık ve örgütsel maneviyat arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmada sonucunda örgütsel mutluluk ile bağlılık arasında "orta" düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu; ayrıca, örgütsel mutluluk ve örgütsel maneviyatın örgütsel bağlılığı anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir.

Gyeltsheni ve Beri (2019) yürüttükleri araştırmada Hindistan'ın Butan kentindeki ortaokul ğretmenlerinin örgütsel mutluluk, mesleki motivasyon, örgütsel bağlılık ve iş tatminlerini cinsiyetlerine göre karşılaştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmada betimsel çözümleyici tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini iki farklı bölgedeki 10 ortaokuldan orantısal olarak seçilen 140 erkek ve 85 kadın olmak üzere toplam 225 ğretmen oluşturmaktadır. Mesleki motivasyon, iş tatmini, iş mutluluğu ve örgütsel bağlılık ölçeklerine ilişkin veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin iş doyumları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın yöntemi

Bu araştırmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre psikolojik dayanıklılık ile örgütsel mutluluk arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlayan nicel araştırma yöntemi tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2005) tarama modellerinin, emsal teşkil eden ya da var olan bir durumu mevcut haliyle ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırma yöntemleri olduğunu belirtmektedir. İlişkisel tarama modelleri ise iki veya daha fazla değişken arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını veya ne ölçüde anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır.

3.2.Araştırmanın evren ve örnekleme

Araştırmanın evrenini Sakarya ili merkez ilçelerinde ilköğretim, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan 6165 öğretmen oluşturmaktadır. Bu çalışmada evrendeki tüm bireylere ulaşmak mümkün olmayacağı için erişilebilir bir araştırma grubu oluşturulmuştur. Bu nedenle araştırmalar, uygun örnekleme yöntemi olarak kolay ulaşılabilen vaka örneklerini kullanmayı tercih etmektedir. Bu örnekleme yönteminde araştırmacılar kolay ulaşılabilen kişi ve durumlara odaklanırlar (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ve iş doyumlarını incelemek amacıyla yürütülen bu araştırmaya toplam 392 sınıf ve branş öğretmeni gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcıların demografik ve mesleki özellikleri Tablo 1'de sunulmaktadır. Tablo incelendiğinde cinsiyet dağılımında erkek öğretmenlerin örneklemin %60,5'ini (f=237), kadın öğretmenlerin ise %39,5'ini (f=155); yaş aralığı 31-40 olan öğretmenlerin örneklemin %43,1'ini (f=169), 51 yaş ve üstü olanların örneklemin %11,2'ini (f=44), yaş aralığı 41-50 olanların örneklemin %34,0'ünü (f=84), yaş aralığı 21-30 olanların ise örneklemin %11,7'ini (f=46) oluşturduğu görülmektedir. Öğretmenlerin branşları incelendiğinde ise sınıf öğretmenlerinin örneklemin %43,9'unu (f=172), branş öğretmenlerinin ise örneklemin %56,1'ini (f=220) oluşturduğu görülmektedir. Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türü incelendiğinde; ilköğretimde görev

yapan öğretmenler örneklemin %47,4'ünü (f=186), ortaokulda görev yapan öğretmenler ise örneklemin %35,8'ini (f=140) ve liselerde görev yapan öğretmenler ise örneklemin %16,8'ini (f=66) oluşturmaktadır. Öğretmenlerin meslekte geçen görev süreleri incelendiğinde 1-5 yıllık kıdeme sahip öğretmenler örneklemin %7,9'unu (f=31), 6-10 yıllık kıdeme sahip olanlar örneklemin %29,3'ünü (f=115), 11-15 yıl iş deneyimi olanlar örneklemin %20,9'unu (f=82) ve 16 yıl ve üstü iş deneyimi olanlar ise örneklemin %41,8'ini (f=164) oluşturmaktadır. Öğretmenlerin okullarındaki görev süreleri incelendiğinde 1-3 yıl arası görev yapan öğretmenlerin örneklemin %30,9'unu (f=121), 4-6 yıl arası görev yapanların örneklemin %29,3'ünü (f=115), 7-9 yıl arası görev yapanların örneklemin %17,3'ünü (f=68) ve 10 yıl ve üstü görev yapanların ise örneklemin %22,4'ünü (f=88) oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 1

Demografik Özellikler

	Demografik değişkenler	f	%
Cinsiyet	Erkek	237	60,5
	Kadın	155	39,5
Yaş	21-30 yaş	46	11,7
	31-40 yaş	169	43,1
	41-50 yaş	133	34,0
	51 yaş ve üstü	44	11,2
Branş	Sınıf Öğretmeni	172	43,9
	Branş Öğretmeni	220	56,1
Okul Türü	İlkokul	186	47,4
	Ortaokul	140	35,8
	Lise	66	16,8
Öğretmenlikte Görev Süresi	0-5 Yıl	31	7,9
	6-10 Yıl	115	29,3
	11-15 Yıl	82	20,9
	16 Yıl ve üstü	164	41,8
Okulda Görev Süresi	0-3 Yıl	121	30,9
	4-6 Yıl	115	29,3

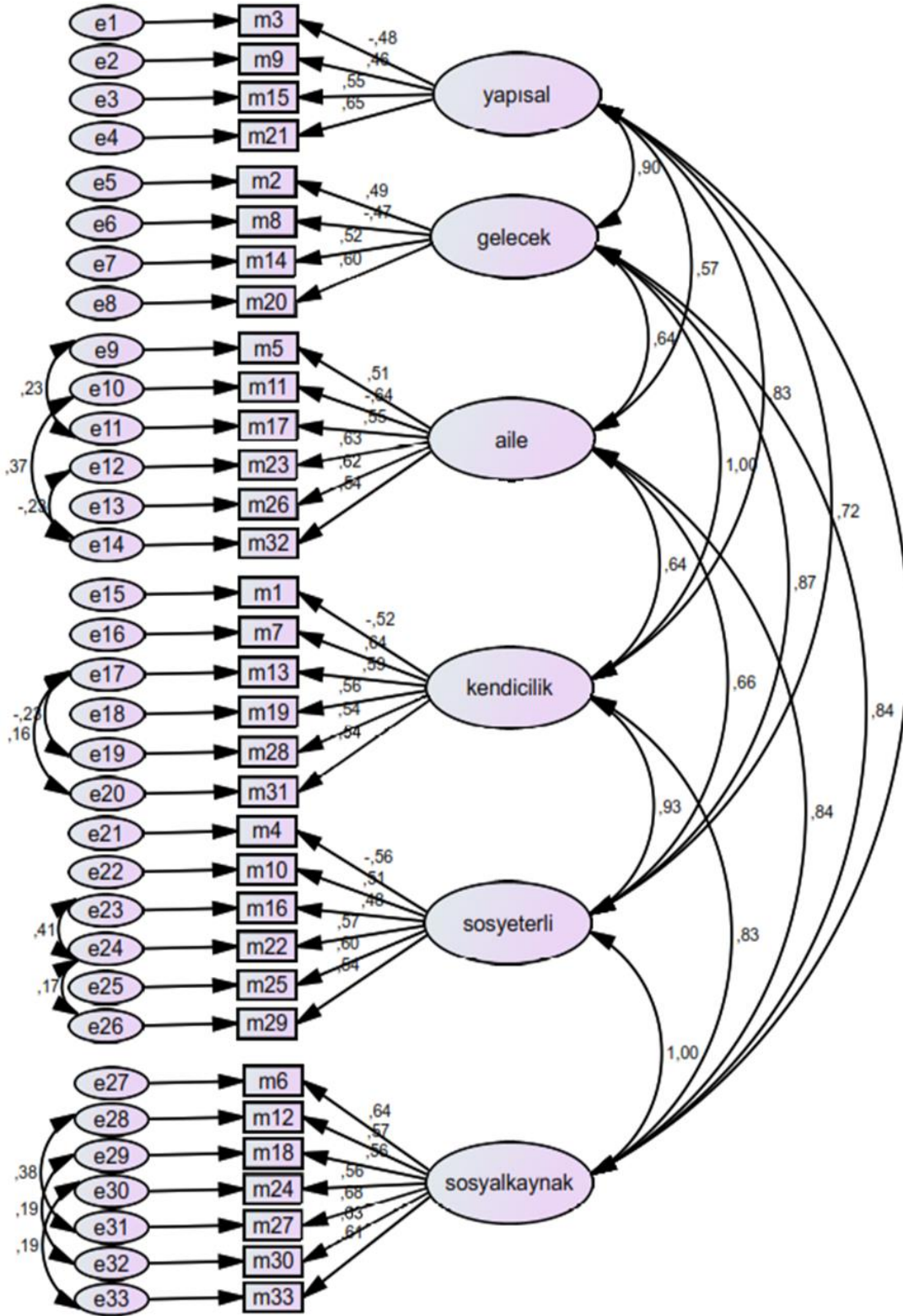
7-9 Yıl	68	17.3
10 Yıl ve üstü	88	22,4

3.3. Veri toplama araçları ve süreci

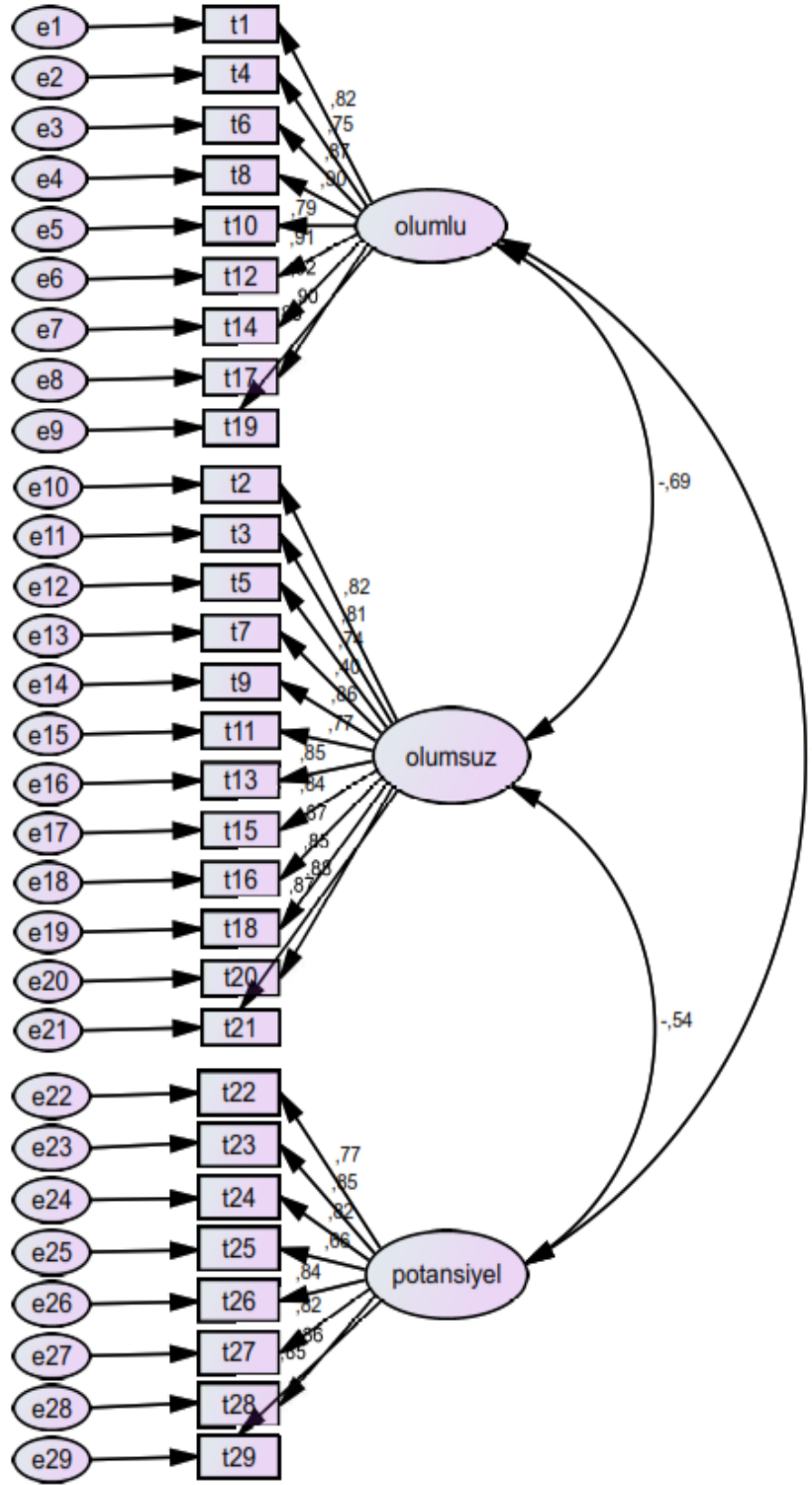
“*Yetişkin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği*” yetişkinlerde psikolojik dayanıklılık düzeyini belirlemek amacıyla Fribourg ve diğerleri (2003) tarafından geliştirilmiş ve Basım ve Çetin (2011) tarafından Türkçeye uyarlanmış 33 ifadeden oluşan 5’li Likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 33, en yüksek puan ise 165’tir. Ölçek puanının artması psikolojik sağlamlılığın yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçek “*yapısal stil*” (4 madde), “*gelecek algısı*” (4 madde), “*aile uyumu*” (6 madde), “*benlik saygısı*” (6 madde), “*sosyal beceriler*” (6 madde), ve “*sosyal kaynaklar*” (7 madde) olmak üzere altı faktörlü bir yapı sergilemektedir (Basım ve Çetin, 2011). Ölçekte yer alan cevap seçenekleri 5’li Likert derecelendirmesi şeklindedir. Öğretmenin puanı arttıkça dayanıklılığının artması bekleniyorsa, yanıt kutuları soldan sağa 1,2,3,4,5’tir. Değerler düşerken amaç mental dayanıklılığı artırmak ise cevap alanları soldan sağa 5,4,3,2,1 şeklinde değerlendirilmelidir. Ayrıca ölçekte ters maddeler vardır ve bu maddeler ters sırada puanlanmalıdır. Puanlar arttıkça psikolojik dayanıklılığın artması isteniyorsa, cevap kutucuklarının soldan sağa doğru 12345 olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu görüş dikkate alınırsa ölçekteki; 1-3-4-8-11-12-13- 14-15-16-23-24-25-27-31-33 numaralı sorular ters sorular olacaktır (eğer puanlar azaldıkça psikolojik dayanıklılığın artması isteniyorsa; cevap kutucukları 54321 olarak değerlendirilecek ve ters sorular bu durumda 2-5-6-7-9-10-17-18-19-20-21-22-26-28-29-30-32 numaralı sorular olacaktır). Ölçekte minimum puan 33, maksimum puan ise 165 tir. Ölçek puanlarının aritmetik ortalamaları da kullanılabilir. Bu çalışmada aritmetik ortalamaları kullanılmıştır. Ayrıca ölçeğin toplam Cronbach’s Alpha katsayısı ,86 olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktör yapısı mevcut araştırma kapsamında doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir.

Öğretmenlerin örgütsel mutluluk algılarını ölçmek amacıyla Demo ve Paschoal (2013) tarafından geliştirilen ve Arslan ve Polat (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan “*Örgütsel Mutluluk Ölçeği*” kullanılmıştır. Ölçek üç faktörlü bir yapı sergilemektedir: “*olumlu duygular*” (9 madde), “*olumsuz duygular*” (12 madde) ve “*potansiyelin gerçekleştirilmesi*” (8 madde). Toplam 29 maddeden oluşan ölçeğin ilk 21 maddesi 5’li Likert tipine göre “*Hiç (1), Biraz (2), Oldukça (3), Sıklıkla (4) ve Tamamen (5)*” şeklinde yanıtlanmaktadır. Ölçeğin

sekiz maddeden oluşan ikinci bölümünde cevap seçenekleri “*Tamamen katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kısmen katılıyorum (3), katılıyorum (4), tamamen katılıyorum (5)*” şeklindedir. Ölçeğin güvenirliği Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısı kullanılarak hesaplanmış ve yapı geçerliğini belirlemek için doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,91 olup oldukça güvenilirdir. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizinde maddelerin yük değerleri 0,53 ile 0,96 arasında değişmektedir. Ölçme modellerinin geliştirilmesinde yaygın olarak kullanılan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) (Confirmatory Factor Analysis: CFA) önemli kolaylıklar sağlayan bir analizdir. Genellikle önceden belirlenen yapıyı doğrulamak veya ölçek geliştirme çalışmalarında geçerlilik analizlerini göstermek amacıyla kullanılmaktadır. Faktörleri doğrulamak için AMOS 22.0 paket programında değişkenlere yönelik doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yürütülmüştür. DFA ile aynı zamanda içyapı geçerliliği test edilmiş olup en iyi uyum gösteren değişkenler ortaya konur. Faktör analizi sonuçlarının Tablo 2’de belirtilen RMSEA, CFI, AGFI gibi uyum iyiliği ölçüleri için tavsiye edilen ideal uyum değerleri arasında olduğu görülmektedir. Ayrıca Şekil 1 ve Şekil 2’de doğrulayıcı faktör analizine ilişkin diyagramlar gösterilmektedir.

Şekil 1. Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği doğrulayıcı faktör analiz diyagramı

Şekil 2. Örgütsel mutluluk ölçeği doğrulayıcı faktör analiz diyagramı

Tablo 2

Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Ölçekleri Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum Değerleri

	χ^2/df	RMSEA	NFI	CFI	AGFI
İdeal Değer	$\chi^2/df \leq 2$	0.00 < RMSEA < 0.05	0.95 < NFI < 1.00	0.95 < CFI < 1.00	0.90 < AGFI < 1.00
Kabul Edilebilir Değer	$\chi^2/df \leq 5$	0.05 < RMSEA < 0.10	0.90 $\leq$ NFI < 0.95	0.90 < CFI < 0.95	0.80 < AGFI < 0.90
Yetişkinler İçin					
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	3,05	0,07	0,90	0,92	0,91
Örgütsel Mutluluk Ölçeği	3,25	0,08	0,91	0,93	0,92

Psikolojik dayanıklılık ölçeği için yürütülen doğrulayıcı faktör analizi neticesinde ölçeğe ilişkin uyum iyiliği değerleri şu şekildedir ($\chi^2/df=3,05$; $CFI=,92$; $RMSEA=,07$). Maddelere ilişkin faktör yük değerleri ise ,46 (m9) ile ,88 (m24) arasında değişmektedir. Öte yandan, örgütsel mutluluk ölçeği için yürütülen doğrulayıcı faktör analizi neticesinde ölçeğe ilişkin uyum iyiliği değerleri şu şekildedir ($\chi^2/df=3,25$; $CFI=,93$; $RMSEA=,08$). Maddelere ilişkin faktör yük değerleri, ,40 (m7) ve ,92 (m14) arasındadır. Bu bulgular ölçeklerin faktör yapısının mevcut araştırma verisi bağlamında doğrulandığına işaret etmektedir.

Ölçeklerin güvenilirliği için ölçüt olarak Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı kullanılmıştır. Cronbach's Alpha, iç tutarlılık hesaplamalarında en sık kullanılan yöntemdir (Akbulut, 2010). SPSS 26.0 paket programı ile ölçeklerinin tüm değişkenlerine güvenilirlik testleri uygulanmış olup, güvenilirlik örnek sonuçları ve güvenilirlik testlerinin Cronbach Alpha değeri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3

Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Örgütsel Mutluluk Ölçeği Güvenilirlik Sonuçları

Ölçek Adı	Cronbach Alpha	Madde Sayısı
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	,82	33
Örgütsel Mutluluk Ölçeği	,78	29

Psikolojik dayanıklılık ölçeği ve örgütsel mutluluk ölçeğinin güvenilirlik analizinde kullanılan Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı Tablo 3'te görüldüğü gibi $\alpha > ,70$ olduğundan güvenilirlik ölçütünün karşılandığı görülmüştür (Karasar, 2000).

3.4.Verilerin analizi

Çalışma kapsamında toplanan verilerin analizinde SPSS 26 programı kullanılarak nicel analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Nicel analiz, "*araştırma için toplanan verilerin analiz edilerek istatistiklere dönüştürülerek sonuca ulaşılmasını amaçlayan analiz*" olarak tanımlanmaktadır (Dawson, 2015). Katılımcıların sosyo-demografik ve mesleki özelliklerini, işle ilgili gözlemlerini ve psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerine ilişkin tanımlayıcı gözlemlerini belirlemek için ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde analizi gibi temel istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Bu ölçeğe ait verilerin analiz için non-parametrik testlerden, Mann- Whitney U testi ve Kruskal -Wallis Varyans testleri kullanılmıştır.

Tablo 4

Normallik Testi

	$\bar{x}$	ss	Kolmogorov- Smirnov (K-S)
Psikolojik Dayanıklılık	3,50	0,22	0,00
Örgütsel Mutluluk	2,74	0,42	0,00

Yapılan normallik testi sonuçlarına göre psikolojik dayanıklılık ölçeği ve örgütsel mutluluk ölçeklerine ait verilerin Kolmogorov-Smirnov ($n > 50$) değeri $p < ,05$ olduğundan veriler normal dağılım göstermemektedir. Bu ölçeklerden elde edilen verilerin analizinde Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis Varyans testleri kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişki düzeyini belirlemek için ise Spearman korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Araştırmada geçerliliği ve güvenilirliği daha önce kanıtlanmış ölçekler kullanılmış olmakla birlikte, ölçeklerin geçerlik ve güvenilirliği mevcut araştırmada elde edilen veri seti üzerinde de test edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk ölçeklerine ait betimsel bulgular, psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi ve öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular sunulmaktadır.

4.1. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerine ait betimsel bulgular

4.1.1. Psikolojik dayanıklılık ölçeği betimsel bulguları

Tablo 5

Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Psikolojik Dayanıklılık	$\bar{x}$	ss
S1	2,60	1,15
S2	3,76	1,03
S3	2,70	1,36
S4	2,62	1,28
S5	3,19	1,26
S6	3,53	1,25
S7	4,03	0,96
S8	2,33	1,13
S9	3,54	1,17
S10	3,96	0,98
S11	1,92	1,15
S12	3,80	1,18
S13	3,68	1,16
S14	3,36	1,21
S15	3,31	1,26
S16	3,38	1,25
S17	3,68	1,11

S18	3,83	0,90
S19	3,87	0,86
S20	3,72	0,90
S21	3,97	0,97
S22	3,73	1,08
S23	3,48	1,14
S24	3,95	1,16
S25	3,87	1,06
S26	3,91	0,98
S27	3,78	1,15
S28	3,49	1,08
S29	3,79	1,03
S30	3,99	0,97
S31	3,68	1,15
S32	3,36	1,14
S33	3,83	1,08
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Ortalaması	3,50	0,43

Öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ölçeğindeki ifadelerle ilişkin aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde “Kişisel problemlerimi...” değişkeni ($\bar{x}=4,03$; S.s.= 0,96) aritmetik ortalama ile en yüksek ortalamaya sahip değişken iken; “Ailemle birlikteyken kendimi ... hissedirim” değişkeni de ($\bar{x}=1,92$; S.s.=1,15) ortalama ile en düşük aritmetik ortalamaya sahip değişkendir. Faktörlerin diğer değişkenlerine ait aritmetik ortalama değerleri Tablo 5’tedir. Psikolojik dayanıklılık düzeyleri ölçeği 1-5 arasında puanlandırılmış olup ölçeğin ortalama puanı ($\bar{x}=3,50$; S.s.=0,43) olduğundan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin “yüksek” düzeyde olduğu görülmüştür.

4.1.2. Örgütsel Mutluluk Ölçeği Betimsel Bulguları

Tablo 6

Örgütsel Mutluluk Ölçeği Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	$\bar{x}$	ss
S1	3,04	1,17
S2	2,33	1,10
S3	2,38	1,11
S4	2,54	1,13
S5	2,31	1,02
S6	2,80	1,07

S7	2,10	0,96
S8	2,81	1,24
S9	2,43	1,16
S10	2,82	1,18
S11	2,54	1,26
S12	2,90	1,23
S13	2,48	1,23
S14	2,84	1,21
S15	2,20	1,12
S16	2,43	1,13
S17	2,84	1,23
S18	2,05	1,16
S19	3,16	1,09
S20	2,29	1,19
S21	2,17	1,19
S22	3,40	1,08
S23	3,12	1,15
S24	3,05	1,18
S25	3,55	0,91
S26	3,26	1,10
S27	3,19	1,12
S28	3,24	1,04
S29	3,20	1,11
Örgütsel Mutluluk Ölçeği Ortalaması	2,74	0,42

Tablo 6 incelendiğinde, örgütsel mutluluk ölçeğinde yer alan ifadelerden “*İşimde zorlukların üstesinden geliyorum.*” ($\bar{x}=3,55$; S.s=0,91) ortalaması ile aritmetik ortalaması en yüksek değişken iken; “*Son altı ayda işyerinde kendimi depresyonda hissediyorum.*” ($\bar{x}=2,05$; S.s=1,16) ortalaması ile aritmetik ortalaması en düşük olan değişkendir. Öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeyi ölçeği 1-5 arasında puanlandırılmış olup ölçeğin ortalama puanı ($\bar{x}=2,74$; S.s=0,42) olduğundan öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin “orta” düzeyde görülmüştür.

4.2. Katılımcıların psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerinin demografik değişkenlere göre incelenmesi

Bu bölümde psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluğun kişisel ve mesleki özelliklere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı alt başlıklar altında incelenmiştir.

4.2.1. Cinsiyet değişkeni

Cinsiyet değişkeni bağlamında öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik Mann Whitney U testi bulguları Tablo 7'de sunulmaktadır.

Tablo 7

Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeylerinin Cinsiyet Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular

	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Psikolojik Dayanıklılık	Kadın	237	205,60	48726,50	16211,50	0,06
	Erkek	155	182,59	28301,50		
Örgütsel Mutluluk	Kadın	237	197,39	46781,00	18157,00	0,85
	Erkek	155	195,14	30247,00		

Tablo 7’de sunulan bulgular öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ($U= 16211,50$, $p>,05$) ve örgütsel mutluluk düzeylerinin ($U=18157,00$, $p>,05$) cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile, kadın ve erkek öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutlulukları benzer düzeydedir.

4.2.2. Yaş değişkeni

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerinin yaş değişkeni bağlamında karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Whallis H- testi bulguları Tablo 8’ de sunulmaktadır.

Tablo 8

Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeylerinin Yaş Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular

	Yaş	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Psikolojik Dayanıklılık	21-30 yaş (A)	46	200,78	3	2,52	,47
	31-40 yaş (B)	169	196,33			
	41-50 yaş (C)	133	203,20			
	51 yaş ve üstü (D)	44	172,40			
Örgütsel Mutluluk	21-30 yaş (A)	46	185,05	3	3,06	,38
	31-40 yaş (B)	169	188,21			
	41-50 yaş (C)	133	206,32			
	51 yaş ve üstü (D)	44	210,61			

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ($\chi^2_{(sd=3, n=392)}=2,52, p>,05$) ve örgütsel mutluluk ($\chi^2_{(sd=3, n=392)}=3,06, p>,05$) düzeylerinin yaş değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir. Diğer bir ifade ile, yaş değişkeni öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerine etki eden bir demografik değişken değildir.

4.2.3. Branş değişkeni

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeyleri puan ortalamalarının branş değişkeni bağlamında karşılaştırılmasına yönelik Mann Whitney U-testi bulguları Tablo 9’ da sunulmaktadır.

Tablo 9

Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeylerinin Branş Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular

	Branş	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Psikolojik Dayanıklılık	Sınıf	172	183,62	31583,00	16705,00	0,47
	Branş	220	206,57	45445,00		

Örgütsel Mutluluk	Sınıf	172	209,52	36037,00	16681,00	0,04
	Branş	220	186,32	40991,00		

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin branş değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($U=16705,00$, $p>,05$). Öte yandan, öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeyleri branş değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($U=16681,00$, $p<,05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında sınıf öğretmenlerinin mutluluk düzeylerinin branş öğretmenlerinin mutluluk düzeylerinden yüksek olduğu görülmektedir. Kısacası, sınıf ve branş öğretmenleri benzer düzeylerde psikolojik dayanıklılık sergilerken; sınıf öğretmenleri branş öğretmenlerine kıyasla daha mutludur.

4.2.4. Görev yapılan okul türüne göre incelenmesi

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerinin okul türü değişkeni bağlamında karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Whallis-H testi bulguları tablo 10' da sunulmaktadır.

Tablo 10

Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeylerinin Okul Türü Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular

	Okul Türü	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Psikolojik Dayanıklılık	İlkokul	186	195,97	2	0,06	,97
	Ortaokul	140	198,19			
	Lise	66	194,42			
Örgütsel Mutluluk	İlkokul	186	202,84	2	1,11	,57
	Ortaokul	140	190,95			
	Lise	66	190,41			

Tablo 10'da sunulan bulgular incelendiğinde öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ($\chi^2_{(sd=2, n=392)}=0,06$; $p>,05$) ve örgütsel mutluluk ($\chi^2_{(sd=2, n=392)}=1,11$; $p>,05$) düzeylerinin görev

yapılan okul türü değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir. Diğer bir ifade ile, ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenler benzer düzeylerde psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk sergilemektedir.

4.2.5. Mesleki hizmet süresi

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeyleri puan ortalamalarının mesleki hizmet süresi değişkeni bağlamında karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Whallis-H testi bulguları Tablo 11’ de sunulmaktadır.

Tablo 11

Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeylerinin Mesleki Hizmet Süresi Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular

	Mesleki Kıdem	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Psikolojik Dayanıklılık	1-5 yıl	31	191,74	3	7,64	,05
	6-10 yıl	115	190,60			
	11-15 yıl	82	172,74			
	16 yıl ve üstü	164	213,42			
Örgütsel Mutluluk	1-5 yıl	31	217,03	3	1,20	,75
	6-10 yıl	115	192,23			
	11-15 yıl	82	197,21			
	16 yıl ve üstü	164	195,25			

Tablo 11’de sunulan bulgular incelendiğinde öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ($\chi^2_{(sd=3, n=392)}=7,64; p>,05$) ve örgütsel mutluluk ($\chi^2_{(sd=3, n=392)}=1,20; p>,05$) düzeylerinin mesleki kıdem değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir fark sergilemediği görülmektedir. Söz konusu bulgular, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerinin mesleki kıdemlerinden etkilenmediğine işaret etmektedir.

4.2.6. Okuldaki hizmet süresi

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeyleri puan ortalamalarının okuldaki hizmet süresi değişkeni bağlamında karşılaştırılmasına yönelik Kruskal Whallis-H testi bulguları Tablo 12’ de sunulmaktadır.

Tablo 12

Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeylerinin Okuldaki Hizmet Süresi Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular

	Okuldaki Hizmet Süresi	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Psikolojik Dayanıklılık	1-3 yıl	121	208,04	3	2,73	0,44
	4-6 yıl	115	185,69			
	7-9 yıl	68	202,13			
	10 yıl ve üstü	88	190,41			
Örgütsel Mutluluk	1-3 yıl	121	191,79	3	0,61	0,89
	4-6 yıl	115	202,85			
	7-9 yıl	68	193,85			
	10 yıl ve üstü	88	191,79			

Tablo 12’de sunulan bulgular öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ($\chi^2_{(sd=3, n=392)}=2,73$; $p>,05$) ve örgütsel mutluluk ($\chi^2_{(sd=3, n=392)}=0,61$; $p>,05$) düzeylerinin okuldaki hizmet süresi değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bağlamda, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerinin görevli oldukları okuldaki hizmet sürelerinden etkilenmediği ifade edilebilir.

4.3. Öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için yürütülen analize yönelik sonuçlar Tablo 13’te sunulmaktadır.

Tablo 13

Psikolojik Dayanıklılık ile Örgütsel Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

		Örgütsel Mutluluk
	r	,05
Psikolojik Dayanıklılık	p	,28
	N	392

Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($r=0,05$; $p>,05$).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve tartışma

Bu çalışmanın amacı Sakarya merkez ilçelerindeki öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerini belirlemek ve çeşitli demografik değişkenler açısından karşılaştırmaktır. Ayrıca bu çalışmada öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Mevcut araştırma bulgularına göre öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları “yüksek” düzeydedir. Söz konusu bulgunun alanyazında mevcut bulgular ile tutarlılık sergilediği söylenebilir (Karakaya, 2019; Karakuş, 2017; Sönmezer, 2015; Yalçın ve Saygın, 2021). Psikolojik dayanıklılık, stresle başa çıkma yeteneği ve zorluklarla karşılaşıldığında olumlu bir şekilde uyum sağlayabilme kapasitesini ifade eder. Öğretmenlik mesleği genellikle yüksek stres seviyeleriyle ilişkilendirilir; bu nedenle, öğretmenlerin bu alanda güçlü bir dayanıklılığa sahip olmaları önemlidir. Ayrıca söz konusu bu bulgu, öğretmenlerin stresli ve talepkâr bir iş ortamında bile etkili bir şekilde çalışabildiklerini ve öğrencilerine destek olabildiklerini gösteriyor olabilir.

Elde edilen bulgular öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Alanyazındaki bulgular incelendiğinde mevcut çalışma ile benzer biçimde öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir (Bozkaya, 2023; Gürbüz, 2020; Uysal, 2022). Ayrıca alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu çalışmalar da mevcuttur (Akkaya, 2023; Bulut, 2020; Özdemir, 2022). Öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin orta düzeyde olduğuna yönelik bulgu, hem iyimser bir bakış açısıyla değerlendirilebilir hem de geliştirme alanları belirlemek için bir fırsat sunabilir. Bu bulgu, öğretmenlerin refahını artırmak ve eğitim kurumlarının daha verimli hale gelmesini sağlamak için stratejik planlama ve iyileştirme çabalarını desteklemek için kullanılabilir.

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeylerini artırmak için destekleyici bir okul ortamı sağlanması, mesleki gelişim olanaklarının sağlanması, mesleki gelişim olanaklarının sunulması ve iş stresini azaltıcı önlemlerin alınması önemlidir.

Mevcut araştırma bulguları öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin cinsiyet değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığını göstermektedir. Alanyazın incelendiğinde benzer bulgulara rastlamak mümkündür (Akbaba, 2023; Aksoy, 2022; Çetin, 2019). Shaikh, (2021), Maddi, Harvey, Khoshaba, Lu, Persico ve Brow, (2006) yürüttükleri araştırmada cinsiyetin psikolojik dayanıklılığı etkilemediği sonucuna varmışlardır. Bununla birlikte, alanyazında farklı bulgular da mevcuttur. Örneğin, Kara (2020) erkek öğretmenlerin kadınlara göre daha yüksek düzeyde bir psikolojik dayanıklılığa sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ancak bazı araştırmalar kadın öğretmenlerin genellikle daha yüksek stres seviyelerine sahip olduklarını göstermektedir. Bu durum kadınların sosyal rolleri ve iş yaşam dengesi konusundaki daha fazla baskıyla ilişkili olabilir. Ancak psikolojik dayanıklılık genellikle bireysel özellikler, destek sistemleri ve okul ortamı gibi faktörlere de bağlıdır. Bu nedenle cinsiyetin tek başına bir belirleyici olmadığı değerlendirilebilir.

Araştırma sonuçları öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir. Alanyazında benzer bulgular mevcuttur. Yürütülen araştırmalar örgütsel mutluluğun cinsiyet değişkeninden etkilenmediğini göstermektedir (Çetin 2019; İnan 2022; Keçeli, 2022; Kıraç, 2023). Alanyazın incelendiğinde Suhail ve Chaudhry (2004), Diener ve Ryan (2009), yürütmüş oldukları çalışmalarda örgütsel mutluluğun cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeyleri genellikle cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde araştırmalar farklı sonuçlar ortaya koyabilmektedir. Lucas ve Gohm (2000) yürüttükleri çalışmada erkeklerin kadınlardan daha mutlu olduğunu belirlemişlerdir. Blanchflower ve Oswald (2004), Gülcan ve Nedim Bal (2014), Köse (2020), çalışmalarında kadın öğretmenlerin genellikle daha yüksek mutluluk düzeylerine sahip olduğunu gösterdi. Bu kadınların daha duygusal ve sosyal destek sistemlerine daha fazla ihtiyaç duymasıyla ilişkilendirilebilir. Ancak bu sonuçlar genelleme yapmak için yeterli olmayabilir. Çünkü örgütsel mutluluk birçok faktöre bağlı olabilir. Bu faktörlere çalışma ortamı, iş tatmini, mesleki destek, okul idaresinin tutumları örnek gösterilebilir.

Mevcut araştırma bulgularına göre öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yaş değişkeni bağlamında farklılaşmadığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde İşli (2023), Sezgin (2012) ve Polat (2018), yürütmüş oldukları çalışmalarda öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının yaş değişkeni bağlamında farklılaşmadığını ortaya koymuşlardır. Bu çalışmaların sonuçları mevcut araştırma sonuçları ile uyuşmaktadır. Yalçın (2013) yürüttüğü

araştırmada retmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yaşlarına göre farklılık gösterdiğini, retmenlerin yaşı arttıkça psikolojik dayanıklılıklarının da arttığını; ayrıca 41-50 yaşlarındaki retmenlerin en yüksek psikolojik dayanıklılığa sahip olduğu sonucuna varmıştır. Bozkurt ve Levent (2021), 20-30 yaş grubundaki retmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu, yaş ilerledikçe bu düzeyin düştüğü, 36-40 yaş grubundaki retmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin ise diğer yaş gruplarından daha düşük olduğu ve 36-40 yaş grubundan sonra retmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının yükseldiği sonucuna varmışlardır. Bu çalışmaların sonuçları mevcut araştırma bulguları ile örtüşmemektedir. retmenlerin psikolojik dayanıklılıkları genellikle yaş ile ilişkilendirilir. Birçok araştırma, yaşın artması ile bireylerin genellikle daha fazla deneyime sahip olduklarını ve bu deneyimlerin onların psikolojik dayanıklılıklarını arttırabileceğini göstermektedir. Yaşlanmanın kendisi psikolojik dayanıklılığı arttırmaz, ancak yaşla birlikte kazanılan deneyimler problem çözme becerileri ve kişisel gelişimle birlikte psikolojik dayanıklılığı arttırabilir. Yine de her birey birbirinden farklıdır ve yaşa bağlı olarak psikolojik dayanıklılıkla değişkenlik gösterebilir.

Mevcut araştırmada retmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde benzer bulgulara rastlamak mümkündür (Ayyıldız ve Kahveci, 2022; Kıra, 2023; ztrk, 2020). Bu sonuç alanyazında Brouskeli, Kaltisi ve Loumakou (2018) ile Buragohain ve Hazarika (2015), sonuçları ile de paralellik göstermekte çalışmaların bulguları mevcut çalışmadaki bulgular ile örtüşmektedir. Bulut (2015) araştırmasında retmenlerin örgütsel mutluluk algılarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini ve 20-25 yaş aralığındaki retmenlerin en yüksek mutluluk düzeyine sahip olduğunu belirtmiştir. Düzgün (2016) ise araştırmasında, 51 yaş ve üzeri retmenlerin örgütsel mutluluk algılarının diğer yaş grubundakilere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla yaşın retmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerini tek başına etkileyen bir faktör olmadığı söylenebilir.

Mevcut araştırmadan elde edilen bulgular göz önünde bulundurulduğunda retmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin branş değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde benzer bulgulara rastlamak mümkündür (Akbaba 2023; İşli 2023; Uyanık 2021). İlgili araştırmalarda elde edilen bulgular mevcut araştırma bulguları ile örtüşmektedir. retmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile branşları arasında karmaşık bir ilişki söz konusudur. Bazı araştırmalar

öğretmenlerin branşa bağlı olarak farklı psikolojik dayanıklılık düzeyde stres yaşadıklarını ve bundan dolayı psikolojik dayanıklılık düzeylerinin de farklı olacağını öne sürmektedirler. Örneğin sınav yoğunluğu fazla olan derslerde görev yapan öğretmenlerle diğer derslerde görev yapan öğretmenlerin stres düzeylerinin farklı olacağı düşünülmektedir.

Mevcut araştırma bulguları öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin branş değişkeni bağlamında farklılaştığını göstermiştir. Sınıf öğretmenlerinin mutluluk düzeylerinin branş öğretmenlerinin mutluluk düzeylerinden yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak sınıf öğretmenlerinin öğrenciyle daha fazla zaman geçirdiği için öğrenciyi ve ailesini tanınması, öğrenciyi daha fazla benimsemesi, öğrencide akademik ve davranışsal anlamda gelişmelerin daha rahat gözlemlenmesi gösterilebilir. Aytaç (2021) çalışmasında sınıf ve branş öğretmenlerinin örgütsel mutluluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğunu belirlemiştir. Bu çalışmaların bulguları mevcut araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Öğretmenlerin kendi branşında ders vermesi örgütsel mutluluğunu artırabilirken uzmanlık alanı dışında zorunlu olarak ders vermesi örgütsel mutluluklarını azaltabilir.

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri okul türüne göre farklılaşmamaktadır. Alanyazın incelendiğinde benzer bulgulara rastlamak mümkündür (Bozkurt ve Levent 2021; Karakaya 2019; Yılmaz ve Yalçın 2020). Bu çalışmaların bulguları mevcut araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Sönmezer (2015) psikolojik dayanıklılık ile okul düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ve ilkokullarda çalışan öğretmenlerin lisede çalışan öğretmenlere göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu mevcut araştırma bulguları ile çelişmektedir. Araştırmalar özellikle öğretmenlerin çalıştıkları okulun sosyo-ekonomik düzeyi, öğrenci sayısı, okul yöneticilerinin yönetim tarzı gibi faktörlerin öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarını etkileyebilecek faktörlerden olduğunu göstermektedir. Daha dezavantajlı bölgelerde yer alan okullarda görev yapan öğretmenlerin daha fazla stresle karşılaşabileceği ve psikolojik dayanıklılıklarının daha düşük olabileceği düşünülmektedir. Bu ilişkinin anlaşılması ve öğretmenlerin daha sağlıklı çalışma ortamlarında olmalarını sağlamak için bu faktörlere dikkat edilmesi önemlidir.

Öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeyleri görev yapılan okul türüne göre farklılaşmamaktadır. Alanyazın incelendiğinde benzer bulgulara rastlamak mümkündür (Demircan 2019; Korkut 2019; Özdemir 2022). Brouskeli ve diğerleri (2018) araştırmalarında öğretmenlerin örgütsel mutluluk algılarının çalıştıkları eğitim kademelerine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmaların sonuçları mevcut araştırma

bulguları ile tutarlılık sergilemektedir. Köse (2020), Özgenel ve Bozkurt (2020) tarafından yürütülen araştırmalarda, ilkokulda çalışan öğretmenlerin örgütsel mutlulukları ortaokulda ve lisede çalışan öğretmenlerin örgütsel mutluluklarına göre daha yüksek olarak değerlendirilmiştir. Destekleyici bir çalışma ortamı sunan okullarda öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin daha yüksek olacağı düşünülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin kendi uzmanlık alanlarına uygun olarak atanmaları olumlu bir etki yapabilir. Burada önemli olan okul yönetimlerinin öğretmenlerin örgütsel mutluluklarını artırmak için çalışma koşullarını iyileştirmesi çok önemlidir.

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri puan ortalamaları mesleki hizmet süresi değişkeni bakımından incelendiğinde anlamlı bir fark görülmemiştir. Alanyazın incelendiğinde benzer bulgulara rastlamak mümkündür (Selçuklu 2013; Yıldırım 2022). Harrison, Loïselle, Duquette ve Semenik (2002) tarafından elde edilen bulgular mevcut araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Literatürde farklı bulgular mevcuttur. Karataş (2016) özel eğitimcilerle yürüttüğü çalışmada kıdem ile psikolojik dayanıklılık arasında pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Bazı araştırmalar uzun süre öğretmenlik yapmanın psikolojik dayanıklılığı olumlu yönde etkileyebileceği sonucuna ulaşmışlardır. Bu durum deneyimli öğretmenlerin sorunlarla daha iyi başa çıkma becerilerine sahip olabileceği ve mesleki zorluklarla daha etkili baş edebileceği düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Ancak bazı durumlarda mesleki hizmet süresinin artması öğretmenlerde tükenmişlik hissi ve işten ayrılma niyeti gibi olumsuz sonuçlara da neden olabilir.

Öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeyleri mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmamaktadır. Alanyazında benzer bulgulara ulaşmak mümkündür (Aksoy, 2022; Brouskeli ve diğerleri, 2018; Kotaoğlu, 2019). Araştırma sonucu doğrultusunda, öğretmenlik mesleğine yeni başlayan öğretmenler ile uzun yıllar deneyimi olan öğretmenlerin örgütsel mutluluk algılarının aynı olduğu söylenebilir. Öte yandan, alanyazında mesleki kıdemle örgütsel mutluluk üzerindeki etkisine yönelik farklı bulgular da mevcuttur. Örneğin, Korkut (2019) yürütmüş olduğu çalışmada öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin mesleki kıdem değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaştığını ortaya koymuştur. Buna göre, 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin daha mutlu olduğu, yaş ile örgütsel mutluluğun arttığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Bulut (2015) öğretmenlerin örgütsel mutlulukları ile mesleki kıdemleri arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu; kıdem arttıkça öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeyinin düştüğü sonucuna ulaşmıştır. Bazı durumlarda okuldaki değişiklikler ya da

karşılaşılan sorunlar nedeniyle öğretmenlerin örgütsel mutluluklarında düşüşlerde görülebilir. Bu nedenle örgütsel mutluluğu artırmak için sadece mesleki kıdeme odaklanmak yerine çalışma koşullarını iyileştirmek ve öğretmenlere karşılaştıkları sorunlarda destek olmak çok önemlidir.

Araştırma bulguları öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin okuldaki hizmet süreleri bağlamında farklılaşmadığını göstermektedir. Alanyazında benzer bulgulara ulaşmak mümkündür (Akbaba 2023; Nartgün ve Mor 2015). Öte yandan, Bozkurt ve Levent (2013) öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin okuldaki çalışma süresine göre anlamlı bir fark göstermekte olduğu sonucuna ulaşmıştır. En az 21 yıl iş tecrübesi olan ve 1-5 yıl iş tecrübesi olan kişilerin psikolojik dayanıklılıklarının, 11-20 yıl iş tecrübesi olan kişilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Çalışmanın yapıldığı dönemdeki eğitim çalışanlarının iş yükleri ve veli potansiyelleri, teknolojik gelişmelerin hızlı olması, velilerin daha bilinçli ve duyarlı olması gibi faktörlerin etkisiyle çalışma sonucu bizim çalışmamız ile çelişki sergiliyor olabilir.

Araştırmada elde edilen diğer bir bulguya göre öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeyleri görev yaptıkları kurumdaki kıdem süresine göre farklılaşmamaktadır. Literatürde incelendiğinde öğretmenlerin mevcut okullarında çalışma sürelerine göre örgütsel mutluluk düzeylerinin incelendiği araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür (Ateş, 2022; Bulut, 2015; Keçeli, 2022). İlgili araştırmalarda elde edilen bulgular mevcut araştırma bulguları ile örtüşmektedir.

Mevcut araştırma öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Elde edilen bulgular söz konusu iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığına işaret etmektedir. Ancak alanyazın incelendiğinde farklı bulgular mevcuttur. Örneğin; Güzel Kayaalp ve Camadan'ın (2022) araştırmalarının sonucunda psikolojik danışmanların psikolojik dayanıklılıkları ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu, psikolojik dayanıklılığın örgütsel mutluluğu yordadığı tespit edilmiştir. Akçakanat, Uzunbacak ve Köse (2018), araştırmaları sonucunda dayanıklılığın mutluluk üzerinde pozitif etkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Boyutlar bazında analiz sonuçları ise akademisyenlerin mutluluklarının belirleyicilerinin arkadaş desteği, örgütsel adalet ve psikolojik dayanıklılık olduğunu ve hatta akademisyenlerin mutlulukları üzerine en yüksek etkide bulunan değişkenin psikolojik dayanıklılık olduğunu göstermiştir. Paul, Budhwar ve Bamel (2020) araştırmaları sonucunda dayanıklılığın olumlu duygular için bir yol oluşturabileceğini ve

mutluluğu artırabileceğini, bunun da bir çalışanın örgüte bağlı kalmasına yardımcı olabileceğini tespit etmişlerdir. Duygulanım dengesi ile dayanıklılık ve duygusal bağlılık arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Ayrıca mutluluk ile dayanıklılık ve devamlılık bağlılığı arasında da pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Mevcut araştırmamızın bulgusu çeşitli nedenlerle açıklanabilir. Öncelikle, psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk arasındaki ilişki, diğer değişkenlerle etkileşim içinde olabilir. Örneğin, iş stresi, iş yükü, destekleyici çalışma ortamı gibi faktörler her iki değişken üzerinde de etkili olabilir ve bu etkileşimler, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi gölgede bırakıyor olabilir. Araştırmanın rneklemindeki öğretmenlerin demografik özellikleri, deneyim seviyeleri ve çalıştıkları okulların özellikleri gibi faktörler, ilişkiyi etkileyebilir. Örneğin, farklı demografik gruplardaki öğretmenler arasında farklılık gösteren ilişki kalıpları olabilir. Araştırmanın yürütüldüğü zaman ve mekanlardaki durumsal farklılıklar, iki değişken arasındaki ilişkiyi etkilemiş olabilir. Örneğin, ekonomik koşullar, politik ortam, pandemi gibi olaylar, öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerini ve psikolojik dayanıklılıklarını etkileyebilir. Bu bulgu, daha derinlemesine araştırma ve analiz gerektiren karmaşık bir konudur. Değişkenler arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamak için gelecekteki çalışmaların bu faktörleri dikkate alması ve daha kapsamlı bir perspektif sunması önemlidir. Sonuç olarak öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları yüksek; örgütsel mutlulukları ise orta düzeydedir. Sınıf ğretmenleri branş öğretmenlerine göre daha yüksek düzeyde bir örgütsel mutluluk sergilemektedir. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile örgütsel mutlulukları arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir.

5.2. neriler

5.2.1. Mevcut Araştırma Bulgularına Dayalı neriler

- Öğretmenlerin rgtsel mutluluklarının orta düzeyde olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin rgtsel mutluluk düzeylerini artırmak için, okullarda öğretmenlere yönelik destek programları ve iyileştirme çabaları artırılabilir. Örneğin, mentorluk programları, iş birliği ve iletişimi teşvik eden etkinlikler, çalışma koşullarının iyileştirilmesi gibi uygulamalar, öğretmenlerin işlerine duydukları memnuniyeti artırabilir.

- Sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre daha yüksek örgütsel mutluluk sergilemesi, farklı öğretmen türlerinin iş deneyimleri ve çalışma koşulları arasındaki farklılıkları yansıtabilir. Branş öğretmenleri genellikle belirli bir alanda uzmanlaşmış olsalar da sınıf öğretmenleri genellikle geniş bir konu yelpazesinde çalışırlar ve bu durum onların işlerine duydukları memnuniyeti artırabilir. Bu bağlamda, branş öğretmenlerine yönelik çalışma koşullarını ve iş yükünü hafifletecek politika ve uygulamalar geliştirilebilir.

5.2.2. Gelecek araştırmalara yönelik öneriler

- Mevcut araştırma psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk arasındaki ilişkiyi irdelemiş ve iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Gelecekte yürütülecek araştırmalar, söz konusu ilişkide etkili olabilecek farklı aracı ve düzenleyici değişkenleri işe koşarak daha karmaşık modelleri test edebilir.
- Mevcut araştırma nicel desende kurgulanmış olup bulgular sadece ölçek ifadeleri ile sınırlıdır. Bu bağlamda, nitel araştırmanın olguları daha derinlemesine irdeleme özelliğinden faydalanmak için psikolojik dayanıklılık ve örgütsel mutluluk ilişkisi karma desenli araştırmalara konu edilebilir.
- Bu araştırma örnekleme Sakarya ili ile sınırlıdır. Bu bağlamda, bölgesel farklılıkları da ortaya koyabilecek ulusal çapta bir örneklem grubuna ulaşacak bir çalışma ile daha genellenebilir bulgulara ulaşılabilir.
- Araştırmacılar örgütsel mutluluk ile psikolojik dayanıklılık arasındaki neden-sonuç ilişkisini ortaya koymaya odaklanabilir. Hangi faktörlerin örgütsel mutluluğu artırdığını ve bunun psikolojik dayanıklılığı nasıl etkilediğini belirlemek hem yöneticiler hem de politika yapıcılar açısından önemli içerimler barındırabilir.

KAYNAKLAR

- Acton, R. ve Glasgow, P. (2015). Teacher wellbeing in neoliberal contexts: a review of the literature. *Australian Journal of Teacher Education*, 40(8), 99- 114. doi:10.14221/ajte.2015v40n8.6
- Afifah, N.A. (2017). *Relationship between job satisfaction, income and leadership with happiness at work* (Master's thesis) University Utara Malaysia. <https://etd.uum.edu.my/id/eprint/7300>
- Altundağ, Y., (2013). *Anne-baba boşamış ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yordayıcı değişkenler olarak yaşam doyumu ve yalnızlık* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 357721).
- Akbaba, O. (2023). *Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile örgütsel adanmışlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 783918).
- Akbulut, B. (2015). *Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin örgütsel imaj algıları ile iş doyumu düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. (Tez no: 394814)
- Akçakanat, T., Uzunbacak, H. H. ve Köse, S. (2018). Akademisyenlerin psikolojik sağlık ve mutluluklarının belirleyicileri olarak sosyal ve örgütsel destek. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(3): 173-193. Erişim adresi: <https://isarder.org/index.php/isarder/article/view/622>
- Akduman, G. ve Yüksekbilgili, Z. (2015). *İnsan kaynaklarında yeni bir vizyon: mutluluk yönetimi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Akgün, Ö. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ve iş doyum düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir. (Tez No: 664725)

- Akkaya, F. (2023). *Okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel mutluluk ve motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 837973).
- Akman, T. (2021). *Hemşirelerin farklılık yönetimi algısının örgütsel mutluluk düzeyleri üzerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 691523).
- Aksoy, F. (2022). *Öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarının örgütsel sinerji ve örgütsel mutluluk düzeylerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 725384).
- American Psychological Association (APA). The road to resilience. Erişim tarihi: 22 Mart 2019, <https://www.apa.org/helpcenter/road-resilience>
- Arıcı, H. Y. (2020). Mutluluk tarihi. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 0(9), 217-243. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tudear/issue/55343/759160>
- Arslan, Y. (2018). *Öğretmenlerin farklılıkların yönetimi yaklaşımlarına ilişkin algıları ile örgütsel mutluluk algıları arasındaki ilişki* (Doktora Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli (Tez no: 511159).
- Arslan, Y. ve Polat, S. (2017). Örgütsel mutluluk ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23(4), 603-622. Erişim adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/278387/>
- Atalay, M. (2020). *Mersin üniversitesi çalışanlarında bilinçli farkındalık ve psikolojik dayanıklılık ilişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Çağ Üniversitesi, Mersin (Tez no: 642265).
- Ateş, M. (2019). *Ortaöğretim öğretmenlerinin örgütsel mutluluk ile örgütsel bağlılık algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 754476).

- Aytaç, M. S. (2021). *Öğretmen algılarına göre okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel mutluluk algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Şanlıurfa örneği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 692533).
- Ayyıldız, Ş. ve Kahveci, G. (2022). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin algılarına göre örgütsel dışlanma ile örgütsel mutluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No:738662).
- Bakker, A. B. ve Demerouti, E. (2013). La teoría de las demandas y los recursos laborales. *Journal of Work and Organizational Psychology*, 29(3): 107- 115. doi: /10.5093/tr2013a16
- Basım, H. N. ve Çetin, F. (2011). Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114. Erişim adresi: <https://www.turkpsikiyatri.com/PDF/C22S2/104-114.pdf>
- Baskı, H. (2021). Özel okul öğretmenlerinin örgütsel mutluluk algılarının incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(8), 85- 95. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkuefder/issue/67724/1024270>
- Bayraktar, H. V. ve Girgin, S. (2020). Öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Education and Learning*, 9(5), 170-183. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1270584>
- Begum, S., Jabeen, S. ve Awan, A. B. (2014). Happiness. A psychophilosophical appraisal. *Dialogue*, 9(3), 313-325. Erişim adresi: https://www.qurtuba.edu.pk/thedialogue/The%20Dialogue/9_3/Dialogue_July_September2014_313-325.pdf
- Beltman, S., Hascher, T. ve Mansfield, C. (2022). In the midst of a pandemic. *Zeitschrift Für Psychologie*, 230(3), 253-263. doi:10.1027/2151-2604/a000502

- Blanchflower, G. D. ve Oswald, J. A. (2004). Well-being over time in Britain and the USA. *Journal of Public Economics*, 88(8), 1359–1386. doi:10.1016/S0047-2727(02)00168-8
- Boehm, J. K. ve Lyubomirsky, S. (2008). Does happiness promote career success? *Journal of career assessment*, 16(1), 101 – 116. doi:10.1177/1069072707308140
- Bonanno, G. A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: have we under estimated the human capacity to thrive after extremely aversive events? *American Psychologist*, 59(1), 20-28. doi: 10.1037/0003-066x.59.1.20
- Botou, A., Mylonakou-Keke, I., Kalouri, O. ve Tsergas, N. (2017). Primary school teachers' resilience during the economic crisis in Greece. *Psychology*, 8(1), 131- 159. doi: 10.4236/psych.2017.81009
- Bozkaya, A. (2023). *Ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenlerin öğrenen okul algı düzeyleri ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 794972).
- Bozkurt, D. ve Levent A.F. (2021). Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(44), 7968-8000. doi: 10.26466/opus.937692.
- Brouskeli, V., Kaltzi, V. ve Loumakou, M. (2018). Resilience and occupational well being of secondary education teachers in Greece. *Issues in Educational Research*, 28(1), 43-60. Erişim adresi: <https://www.iier.org.au/iier28/brouskeli.pdf>
- Bullough Jr, R. V. (2011). *Hope, happiness, teaching, and learning*. New Understandings of Teacher's Work. Springer: Netherlands.
- Bulut, A. (2015). *Ortaöğretim öğretmenlerinin örgütsel mutluluk algılarının incelenmesi: bir norm çalışması* (Yayımlanmış doktora tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep. (Tez No:398388)

- Bulut, A. (2020). *Eğitim kurumlarında yönetsel tarz ve örgütsel mutluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 628045).
- Buragohain, P., ve Hazarika, M. (2015). Happiness level of secondary school teachers in relation to their job satisfaction. *SSRG International Journal of Humanities and Social Science (SSRG- IJHSS)*, 2 (3). 19 – 37. doi: 10.14445/23942703
- Carlson, D. J. (2001). *Development and validation of a college resilience questionnaire*. (Yayımlanmamış doktora tezi). University of Nebraska. Erişim adresi: <https://digitalcommons.unl.edu/dissertations/AAI3016308>
- Cencirulo RS (2001). *The relationship between hardiness and job satisfaction in elementary school teachers*. Dissertation Abstracts International Section A: Humanities & Social Sciences, 62 (4-A), 1279.
- Chan, D. W. (2003). Hardiness and its role in the stres-burnout relationship among prospective chinese teachers in hong kong. *Teaching and Teacher Education*, 19, 381-395. Erişim adresi: [https://doi.org/10.1016/S0742-051X\(03\)00023-4](https://doi.org/10.1016/S0742-051X(03)00023-4)
- Chitty, A.J. (2019). *Self-belief factors affecting the resilience, well-being and retention of secondary schoolteachers in England*. (Doctorate thesis) University of Northampton, Philosophy Faculty, Northampton/England. Erişim adresi: <https://pure.northampton.ac.uk/en/studentTheses/self-belief-factors-affecting-the-resilience-well-being-and-retention>
- Crowley, B. J., Hayslip, B. ve Hobdy, J. (2003). Yetişkinlikte psikolojik dayanıklılık ve yaşam olaylarına uyum. *Yetişkin Gelişimi Dergisi*, 10 (4), 237–248. doi:10.1023/A:1026007510134
- ankaya, ř. (2007). *Türk ve İngiliz eğitim sistemlerinde ğretmen yetiştirme sistemlerinin karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul. (Tez no: 254884)

- Çelik, O.B. (2018). *Elit sporcuların ve sedanter bireylerin psikolojik dayanıklılık profilleri* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No. 532830).
- Çetin, E. (2019). *Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığı ile stresle başa çıkma tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No. 548655).
- Çetin, S. ve Polat, S. (2021). Ortaokul öğretmenlerinin örgütsel adalet algı düzeyleri ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*,10(1), 171-182. doi:10.33206/mjss.800081
- Dawson, C. (2015), *Araştırma Yöntemlerine Giriş* (Çeviri Editörü: Asım Arı), Konya, Eğitim Y.
- Demir, R. ve Murat, M. (2017). Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 347-378. doi:10.26466/opus.347656
- Demircan, T. (2019). *Öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyleri ile örgütsel mutlulukları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 664062).
- Demo, G. ve Paschoal, T. (2013). Well-Being at work scale: Exploratory and confirmatory validation in the United States comprising affective and cognitive components. *Paideia*, 26(63):35-43. doi: 10.1590/1982-43272663201605
- Deniz, Ü. (2021). Öğretmenlerin motivasyon etkenlerini yeniden keşfetmek: sahadan sesler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 2115-2139. doi: 10.17679/inuefd.963660
- Diener, E. (2000). Öznel refah: Mutluluk bilimi ve ulusal endeks önerisi. *Amerikalı Psikolog*, 55 (1), 34–43. doi:10.1037/0003-066X.55.1.34

- Diener, E. ve Ryan, K. (2009). Subjective wellbeing: A general overview. *South African Journal of Psychology*, 39(4), 391 – 406. doi.org/10.1177/008124630903900402
- Dilekçi, Ü. (2018). *Öğretmenlerin öğretim duygu durumları ve algıladıkları uyumsal performansları* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No. 511262).
- Doğan, T. (2015). Kısa psikolojik sağlamlık ölçeği'nin türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well Being*, 3(1), 93- 102. Erişim adresi: <https://toad.halileksi.net/olcek/kisa-psikolojik-saglamlik-olcegi/>
- Doll, B., ve Lyon, M.A. (1998). Risk and resilience: Implications for the delivery of educational and mental health services in schools. *School Psychology Review*, 27(3), 348-363. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/record/1998-12743-001>
- Duffield,S. (2019). *An interpretative phenomenological analysis exploring teacher resilience in primary schools*. (Doctorate thesis) University of Bristol, Educational Psychology in the Faculty, England. Erişim adresi: <https://research-information.bris.ac.uk/en/studentTheses/i-truly-believe-this-is-the-best-job-in-the-world-but-i-also-thin>
- Durak, M. (2002). *Deprem yaşamış üniversite öğrencilerinin psikolojik belirtilerini yordamada psikolojik dayanıklılığın rolü* (Yayınlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. (Tez no: 123043)
- Düzgün, O. (2016). *Ortaokulda görev yapmakta olan öğretmenlerin mutluluk düzeyleri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No. 443485).
- Eaton, W. W. ve Kessler, L. G. (1981). Rates of symptoms of depression in a national sample. *American Journal of Epidemiology*, 114(4): 528- 538. doi: 10.1093/oxfordjournals.aje.a113218

- Ebershön, L. (2014). Teacher resilience: theorizing resilience and poverty. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 20(5), 568-594. doi:10.1080/13540602.2014.93796.
- Ellison, D.W. (2016). *The resilience capacity of physical education teachers in high-poverty schools*. (Doctorate thesis) University of Illinois, Philosophy in Kinesiology in the Graduate College, Urbana/İllinois. Erişim adresi: <https://www.ideals.illinois.edu/items/95177>
- Erarslan, Ö. (2014), *Üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlamlık ile depresif belirtiler ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkide benlik saygısı, pozitif dünya görüşü ve umudun aracı rolünün incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Tez no: 380089).
- Erdener, M. (2019). *Afet alanında çalışan profesyonellerin psikolojik dayanıklılık ve ikincil travmatik stres düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi (Tez no: 552945)
- Erdoğan, E. (2014). *Tanrı algısı, dini yönelim biçimleri ve dindarlığın psikolojik dayanıklılıkla ilişkisi* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No. 399716).
- Ergüner Tekinalp, B. ve Işık Terzi, Ş. (2015). *Eğitimde pozitif psikoloji uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ergüven, H. (2020). *Okul müdürlerinin kullandıkları güdüleyici dil ile öğretmenlerin örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul (Tez no: 656287).
- Erikson, R. J. ve Einarsen, S. (2004). Gender minority as a risk factor of exposure to bullying at work: the case of male assistance nurses. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 13: 473-492. doi:10.1080/13594320444000173
- Fidan, N. (1986). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

- Fidan, M. (2020). Öz liderlik ve mutluluk arasındaki ilişkinin öğretmen algularına göre incelenmesi. *İZÜ Eğitim Dergisi*, 2(4), 222-235. doi:10.46423/izujed.761595
- Field, L. K., ve Buitendach, J. H. (2011). Happiness, work engagement and organisational commitment of support staff at a tertiary education institution in south africa. *Sa Journal of Industrial Psychology*, 37(1): 01-10. doi:10.4102/sajip.v37i1.946
- Fini, A. A. S., ve Abmal, Y. (2017). Examine the relationship between organizational happiness and organizational spirituality with organizational commitment in administrators and teachers. *Journal of Exploratory Studies in Law and Management*, 4(2), 48-52. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/365729355_Examine_the_Relationship_between_Organizational_Happiness_and_Organizational_Spirituality_with_Organizational_Commitment_in_Administrators_and_Teachers
- Fredrickson, B. L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology: The broadenand-build theory of positive emotions. *American Psychologist*, 359(1449), 218-226. doi: 10.1098/rstb.2004.1512
- Frey, B. ve Stutzer, A. (2001). *Happiness and economics: How the economy and institutions affect human well-being*. New Jersey: Princeton University Press.
- Fordyce M. W. (1997). Development of a program to increase personal happiness. *Journal of Counseling Psychology*, 1(6), 511-521. doi.10.1037/0022-0167.24.6.511
- Garmezy, N. (1991). Resilience and vulnerability to adverse developmental outcomes associated with poverty. *Am Behav Sci*, 34(4), 416-430. doi:10.1177/000276429103400
- Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerinde bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-128. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21448/229850>

- Golparvar, M. ve Abedini, H. (2014). Relationship between meaning and spirituality at work with job happiness positive affect and job satisfaction. *Management Science Letters*, 4(2), 255–268. doi: 10.5267/j.msl.2013.12.030
- Gökmen, B. (2014). *Özel eğitim okulu yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık ve iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 361683).
- Grace, C., Miller, P. W., ve Tcha M. J. (2005). Happiness in university education, *International Review of Economics Education*, 4(1):20 45. doi:10.1016/S1477-3880(15)30139-0
- Greenfield, B.S. (2016). *Bridging Understanding And Action: An Exploration Of Teacher Resilience And The Potential Benefits Of Establishing Peer Group Supervision in Primary Schools*. (Doctorate Thesis) Newcastle University, Educational Psychology School of Education, England. Erişim adresi: <http://theses.ncl.ac.uk/jspui/handle/10443/3429>
- Gu, Q. (2014). The role of relational resilience in teachers' career-long commitment and effectiveness. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 20(5), 502-529. doi: 10.1080/13540602.2014.937961
- Gu, Q. ve Day, C. (2013). Challenges to teacher resilience: Conditions count. *British Educational Research Journal*, 39(1), 22-44. doi:10.1080/01411926.2011.623152
- Gull, M. (2018). Resilience among government and private school teachers: A comparative study. *The International Journal of Research in Teacher Education*, 9(1), 19-26. Erişim adresi: http://ijrte.penpublishing.net/files/5/sayi/sayi_136/ijrtev9i1-210209.pdf#page=27
- Gülcan, A. ve Nedim Bal, P. (2014). Genç yetişkin iyimserliğinin mutluluk ve yaşam doyumunu üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 41-52. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/17656>

- Gürbüz, G. (2020). *Öğretmenlerin örgütsel mutluluk alguları ile örgütsel güven düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Tez no: 620202).
- Güzel, H. (2021). *Psikolojik danışmanların psikolojik sağlamlıkları ile örgütsel mutlulukları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 664062).
- Güzel Kayaalp, H., & Camadan, F. (2022). Psikolojik danışmanların psikolojik sağlamlıkları ile örgütsel mutlulukları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 434–452. <https://doi.org/10.33308/26674874.2022362380>
- Gyeltshen, C. ve Beri, N. (2019). Comparison on the levels of workplace happiness, job satisfaction, organizational commitment and work motivation with respect to gender. *International Journal of Education*, 11, 15-32. Erişim adresi: https://ijoe.vidyapublications.com/Issues/Vol11/03_Vol.11.pdf
- Harrison, M., Loiselle, C. G., Duquette, A., ve Semenic, S. E. (2002). Hardiness, work support and psychological distress among nursing assistants and registered nurses in Quebec. *Journal of Advanced Nursing*, 38(6), 584-591. doi:10.1046/j.1365-2648.2002.02225.x
- Hascher, T., Beltman, S., & Mansfield, C. (2021). Teacher wellbeing and resilience: Towards an integrative model. *Educational Research*. <https://doi.org/10.1080/00131881.2021.1980416>
- Holt, P., Fine, M. J., ve Tollefson, N. (1987). Mediating stress: Survival of the hardy. *Psychology In The Schools*, 24(1), 51-58. doi:10.1002/1520-6807
- İnan, A., S. (2022). *İlkokul öğretmenlerinin örgütsel mutluluk ve örgütsel sessizlikleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 719121).

- İncekara, S. (2020). *Özel okul öğretmenlerinin örgütsel mutluluk ve örgütsel bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 719121).
- İşli, F. (2023). *Öğretmenlerin mesleki tükenmişlikleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 808662).
- Kamya, H. (2000). Hardiness and spiritual well-being among social work students. *Journal of Social Work Education*, 36(2), 231-241. doi: 10.1080/10437797.2000.10779004
- Kangal, A. (2013). Mutluluk üzerine kavramsal bir değerlendirme ve Türk hane halkı için bazı sonuçlar. *Electronic Journal of Social Sciences*, 12(44), 214-233. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/70446>
- Kara, E. (2020). *Öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeyini etkileyen faktörler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin (Tez no: 650153)
- Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik sağlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-139. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21446/229856>
- Karakaya, Y. (2019). *Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 579779).
- Karakuş, S. (2017). *Özel eğitim öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ile mesleki sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez no: 472285).
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 115-124

- Karnak, B. (2020). *Öğretmenlerin mesleki profesyonellikleri ile örgütsel mutlulukları arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 651322).
- Kashdan, T. B., Biswas-Diener, R. ve King, L. A. (2008). Reconsidering happiness: The costs of distinguishing between hedonics and eudaimonia. *Journal of Positive Psychology*, 3(4): 219-233. doi: 10.1080/17439760802303044
- Kavi, E. ve Karakale, B. (2018). Çalışan psikolojisi açısından psikolojik dayanıklılık. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 7(17), 55-77. doi.10.31199/hakisderg.391826
- Keçeli, İ. (2022). *İlkokul öğretmenlerinin okul iklimi algıları ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 736618).
- Kılıç, Ş. D. (2014). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık ve psikolojik dayanıklılıklarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum (Tez no: 366539)
- Kıraç, M. (2023). *Eğitim kurumlarında örgütsel mutluluk ile öğretmen liderliği ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 814924).
- Kırnık, D., Özkul, R., Dönük, O., Altunkaynak, Y. ve Altunhan, Y. (2021). Okul mutluluk-yaşam ölçeğinin geliştirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 603-627. doi:10.17679/inuefd.841270
- Kobasa, S. C. (1979). Personality and resistance to illness. *American Journal of Community Psychology*, 7(4), 413-423. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.1007/BF00894383>
- Kobasa, S. (1979). Stressful life events, personality and health: An inquiry into hardiness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(1), 1-11. doi:10.1037/0022-3514.37.1.1

- Kobasa, S. C., Maddi, S., ve Courington, S. (1981). Personality and constitution as mediators in the stress-illness relationship. *Journal of Health and Social Behavior*, 22(4), 368-78. doi:10.2307/2136678
- Kocabaş, İ. ve Karaköse, T. (2005). Okul müdürlerinin tutum ve davranışlarının öğretmenlerin motivasyonuna etkisi (özel ve devlet okulu örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 79-93. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/pub/tebd/issue/26125/275201>
- Koç, G. G. (2020). *Bilişsel esneklik ve psikolojik dayanıklılık ile stresle başa çıkma arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya (Tez no:631281)
- Koçyiğit, M. (2023). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin örgütsel sinizme ilişkin algılarının örgütsel mutlulukları üzerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 784832).
- Korkut, A. (2019). *Öğretmenlerin örgütsel mutluluk, örgütsel sinizm ve örgütsel adalet algılarının analizi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya (Tez no: 565827)
- Kotaoğlu, Z. (2019). *Temel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin yöneticilere güveni ile örgütsel mutluluk arasındaki ilişki, Sakarya örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya. Erişim adresi: <https://acikerisim.sakarya.edu.tr/handle/20.500.12619/74306>
- Köse, Ö. (2020). *Öğretmenlerin algılarına göre okulların dna profilleri ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 624148).
- Kurt, N. (2011). *Çevik kuvvet personelinin stresle başa çıkma tutumları, psikolojik dayanıklılıkları ve iş doyum düzeyleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Gazi üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara (Tez no: 290671)

- Limon, İ. (2022). Öğretmenlerin mesleki dayanıklılık kapasitelerinin çeşitli demografik değişkenler bağlamında incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(236), 3253-3274. doi:10.37669/milliegitim.953186
- Lopez, J. M. O., Bolano, C. C., Marino, J. M. S., ve Pol, E.V. (2010). Exploring stres, burnout and job dissatisfaction in secondary school teachers. *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 10(1), 107-123. Erişim adresi: <http://hdl.handle.net/10347/16587>
- Lu, L. (2000). Gender and conjugal differences in happiness. *Journal of Social Psychology*, 140(1): 132-141. doi:10.1080/00224540009600451
- Lucas, R. E. ve Gohm, C. L. (2000). Age and sex differences in subjective well-being across cultures. *Culture and Subjective Well-Being*, 3(2), 91-317. doi:10.7551/mitpress/2242.003.0017
- Maddi, S. R. ve Kobasa, D. M. (1994). Hardiness and mental health. *Journal of Personality Assesment*, 63(2), 265-274. doi: 10.1207/s15327752jpa6302_6
- Maddi, S.R., Harvey, R.H., Khoshaba, D.M., Lu, J. L.; Persico, M. ve Brow, M. (2006). The personality construct of hardiness, III: Relationships between repression, innovativeness, authoritarianism and performance. *Journal of Personality*, 74(2), 575-598. doi:10.1111/j.1467-6494.2006.00385.x
- Mansfield, C. F., Beltman, S., Price, A. ve McConney, A. (2012). Don't sweat the small stuff: Understanding teacher resilience at the chalkface. *Teaching and Teacher Education*, 28(3), 57-367. doi: 10.1016/j.tate.2011.11.001
- Masten, A. S. (1994). Resilience in individual development: Successful adaptation despite risk and adversity. (Ed: M.C. Wang ve E.W. Gordon) *Educational resilience in inner-city America: Challenges and prospects*. Hillsdale, NJ: Lawrance Erlbaum.

- Masten, A. S., ve Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American Psychologist*, 53(2), 205. doi:10.1037/0003-066X.53.2.205
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: resilience processes in development. *Am Psychol*, 56(3), 227-238. doi:10.1037/0003-066X.56.3.227
- Masten, A. S. ve Reed, Marie Gabrielle J. (2002), *Resilience in Development*, Snyder, C.R. ve Lopez, S.J. (Eds.), Handbook of Positive Psychology, 1. Baskı, New York: Oxford University Press.
- Mert, G. ve Balcı, O. (2019). Çalışanların iş yaşamlarının anlam algısı ve psikolojik dayanıklılık durumlarının tespiti: eğitim sektöründe bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(65), 650-656. doi : 10.17719/jisr.2019.3475
- Michalos, A. C. (1991). *Global report on student well-being. Life satisfaction and happiness*. New York: Springer-Verlag.
- Motan, İ. ve Gençöz, F. (2009). Psikolojik dayanıklılığı nasıl ölçebiliriz? Bir Türk örneğinde Kişisel Görüşü Ölçeği II'nin geçerlik-güvenirlik çalışması. *Kriz Dergisi*, 17(1), 1-11. doi:10.1501/Kriz_0000000288
- Mund, P. (2017). Hardiness and culture: A study with reference to the 3 cs of kobasa. *International Research Journal of Management*, 4(2), 139-144. Erişim adresi: <https://sloap.org/journals/index.php/irjmis/article/view/456>
- Nartgün, Ş. S. ve Mor, KD (2015). Öğretmenlerin görüşlerine göre etik liderlik ve psikolojik dayanıklılık ilişkisi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 269-290. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/basbed/issue/16844/432071>
- Nurhat, T. (2017). *Özel eğitimde çalışan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 468376).

- Özdemir, F. (2022). *Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışı ile örgütsel mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 764583).
- Özdemir, D.M. ve Kış, A. (2019). Öğretmenlerin mutluluk düzeylerinin incelenmesi: Gaziantep ili örneği. *14. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi Tam Metin Bildiri Kitab*, Ankara. Erişim adresi. <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/ICESUEBK-TamMetin.pdf>
- Özgenel, M. ve Bozkurt, B. N. (2020). Okul mutluluğunu yordayan bir faktör: öğretmenlerin politik becerileri. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7(2), 130-149.doi: doi.org/10.33907/turkjes.701230
- Öztürk, B. (2020). *Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin yaşam doyumları ile örgütsel mutlulukları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli. Erişim adresi: <https://gcris.pau.edu.tr/handle/11499/35123>
- Öztürk, E. ve Uzunkol, E. (2013). İlkokul öğretmeni motivasyon ölçeğinin psikometrik özellikleri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 421-435. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eku/issue/5458/74006>
- Paul, H., Budhwar, P., & Bamel, U. (2020). Linking resilience and organizational commitment: does happiness matter? *Journal of Organizational Effectiveness*, 7(1), 21–37. <https://doi.org/10.1108/JOEPP-11-2018-0087>
- Pazar, B. (2021). *Öğretmen özerkliği ve örgütsel mutluluk arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul (Tez no: 673883)
- Polat, D. (2018). *Öğretmenlerin yılmazlık düzeyleri ile iş doyumu, mesleki tükenmişlik, örgütsel bağlılık düzeyleri ve örgüt iklimi algıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No. 518605).

- Portzky, M., G. Wagnild, D. De Bacquer and K. Audenaert (2010). Psychometric evaluation of the dutch resilience scale rs-nl on 3265 healthy participants: a confirmation of the association between age and resilience found with the swedish version. *scandinavian Journal of Caring Sciences*, 0(24), 86-92. doi: 10.1111/j.1471-6712.2010.00841.x
- Pryce-Jones, J. (2010). *Happiness at work: Maximizing your psychological capital for succes*. United Kingdom: Wiley-Blackwell Publication.
- Reza, A. H., ve Leyli, B. E. (2016). Investigating the role of organizational happiness in teachers' occupational burnout. *Journal of Fundamental and Applied Sciences*, 8(2), 1444-1465. doi: 10.4314/jfas.v8i2s.66
- Roffey, S. (2012). Pupil wellbeing—Teacher wellbeing: Two sides of the same coin?. *Educational and Child Psychology*, 29(4), 8 17. doi:10.53841/bpsecp.2012.29.4.8
- Saenghiran, N. (2013). Towards enhancing happiness at work: A case study. *Social Research Reports*, 5(25), 21-33. Erişim adresi: https://www.researchreports.ro/images/researchreports/social/srr_2013_vol025_002.pdf
- Sağ, B. (2016). *Erken donem uyumsuz şemalar ve pozitif algının, psikolojik dayanıklılık, depresyon ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yuksek Lisans Tezi. Maltepe universitesi (Tez no: 447670)
- Sarıkaya, A. (2015). *14-18 yaş arası ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık duzeyleri arasındaki ilişki* (Yuksek Lisans Tezi). YOK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 414642).
- Schelvis, R.M.C., Zwetsloot, G.I.J.M., Bos, E.H. ve Wiezer, N.M. (2014). Exploring teacher and school resilience as a new perspective to solve persistent problems in the educational sector. *Teachers and Teaching: Theory and practice*, 20(5), 622-637. doi:10.1080/13540602.2014.937962

- Selbi, C. (2018). *Okullarda öğretmenlerin örgütsel mutluluğunu etkileyen faktörlerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 488673).
- Selçuklu, A. E. (2013). *Örgütsel bağlılığın bir yordayıcısı olarak kurum kültürü ve psikolojik dayanıklılık: okul öncesi öğretmenleri üzerine bir çalışma*. (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kayseri. Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/369199>
- Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 489-502. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/48697/619541>
- Shaikh, E. (2021). Effect of birth type, gender on psychological resilience. *The International Journal of Indian Psychology*. 9(1), 214-222. doi: 10.25215/0901.025
- Sönmezer, B. (2015). *Öğretmenlerin tükenmişlik ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 418051).
- Steel, P., Schmidt, J. ve Shultz, J. (2008). Refining the relationship between personality and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 134(1), 1-70. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.134.1.138>
- Suhail, K. ve Chaudhry, R. H. (2004). Predictors of subjective well-being in an Eastern Muslim Culture. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23(3), 359-376. doi:10.1521/jscp.23.3.359.35451
- Terzi, Ş. (2005). *İyi olmaya ilişkin psikolojik dayanıklılık modeli* (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 159406).
- Tingaz, E. O. ve Hazar, M. (2014). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile bazı öğretmen adaylarının duygusal zekâ ve mutluluklarının karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 354674).

Türk Dil Kurumu (TDK). (2021). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr> adresinden alındı.

Uğurlu, C. T. ve Özdemir, Ö. S. (2021). Özel okulda mutlu bir öğretmen olmak. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 64-84. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaksosbil/issue/63593/897901>

Uyanık, N. (2021). *Öğretmenlerin öz-şefkat düzeylerinin affetme özellikleri ve psikolojik dayanıklılık düzeyleriyle ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Tez no: 707718)

Uysal, F. (2022). *Lise öğretmenlerinin örgütsel mutluluk ve mental iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 756446).

Uzun, T. ve Kesicioglu, O.S. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin örgütsel mutluluğu ile 15 tatminleri ve örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(29), 39-52. doi: 10.29329/mjer.2019.210.3

Yadav, B. (2012). Role of happiness and teaching performances (effectiveness) among school teachers. *Indian Journal of Applied Research*, 2(3). 164 – 166. doi: 10.36106/ijar

Yalçın, S. (2013). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile stres, psikolojik dayanıklılık ve akademik iyimserlik arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara (Tez no: 330260)

Yalçın, S. ve Saygı, E. (2021). Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık, örgütsel muhalefet ve örgütsel sessizlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(4), 402-426. doi: 10.34056/aujef.928300

Yetim, Ü. (2001). *Toplumdan bireye mutluluk resimleri*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seckin Yayınları.
- Yıldırım, H. (2022). *Çalışanlarda iletişim ve psikolojik dayanıklılık ilişkisi: ilköğretim kurumu öğretmenlerine yönelik bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 729976).
- Yılmaz, M. ve Yalçın, S. (2020). Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile iş yaşam kaliteleri arasındaki ilişkinin araştırılması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, Eğitim ve Toplum Özel sayısı*, 5955-5973. doi: 10.26466/opus.711430
- Wallston, K. (1989). Assessment of control in health-care settings, Stress, *In Personal Control and Health*. In A. Svptoe and A. Appcls (Ed.), BruuclsLuxernbourg: John \Viley & Sons.
- Warr, P. (2007). *Work, happiness and unhappiness*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Warr, P. (2013). Sources of happiness and unhappiness in the workplace: a combined perspective. *Journal of Work and Organizational Psychology*, 29(3), 99-106. doi:10.5093/tr2013a15
- Warr, P. (2020). *Mutluluk psikolojisi*. Ankara: Nobel Yaşam.
- Witter, A. R., Okun, A. M., Stock, A. W. ve Haring, J. M. (1984). Education and subjective well-being: a meta-analysis. *Education Evaluation and Policy Analysis*, 6(2), 165-173. doi:10.3102/0162373700600216
- Wright, M., O., D. ve Masten, A., S. (2005). *Resilience processes in development. in handbook of resilience in children*. Boston, MA: Springer.
- Wolin, S. J., ve Wolin, S. (2010). *Dirençli benlik: Sorunlu ailelerden hayatta kalanlar zorlukların üstesinden nasıl geliyor?* New York: Villard Kitapları

EKLER

EK-1: Etik kurul kararı

KARAR

10. Ebru YALÇIN KAYA'nın " Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişki " başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda Ebru YALÇIN KAYA'nın " Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık ve Örgütsel Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişki " başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

EK-2: Alınan izinler

yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği

Gelen Kutusu x

x 🖨️ 📧

Nejat Basim

Alıcı: ben

17 Ara 2022 Cmt 23:01

☆

😊

↩️

⋮

Değerli Ebru Yalçın Kaya,

Mesajınızı bu adresimden yanıtlıyorum. Ölçeği çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. Ölçeğin yer aldığı makaleyi, makalenin sonunda yer alan ölçeğin word ortamındaki halini ve değerlendirme esaslarını içeren bilgi notunu ekte gönderiyorum. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

--

Prof. Dr. H. Nejat Basim

Başkent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı

Bağlıca Kampüsü Fatih Sultan Mah. Eskişehir Yolu 18. Km. Etmesgut 06790 ANKARA

yaser.arслан

Alıcı: ben

19 Ara 2022 Pzt 18:36

☆

😊

↩️

⋮

Sayın Ebru YALÇIN KAYA,

Çalışmanızda Örgütsel Mutluluk Ölçeği'ni kullanabilirsiniz.

Ölçek formu ve ölçeğe ait puanlama yönergesi ektedir.

Çalışmalarınızda kolaylıklar.

Not: Ölçeğin psikometrik özelliklerinin yer aldığı KUEY'de yayınlanan makalede, dizgideki hatadan dolayı ölçek 28 madde olarak gözükmektedir. Ölçek, ekte de görebileceğiniz üzere 29 maddeden oluşmaktadır.

EK-3: Örgütsel Mutluluk Ölçeği

BÖLÜM I – Kişisel Bilgiler

Cinsiyetiniz	( ) Erkek ( ) Kadın
Meslek Kıdeminiz	( ) 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11-15 yıl ( ) 16 yıl ve üstü
Yaşınız	( ) 21-30 ( ) 31-40 ( ) 41-50 ( ) 51 ve üstü
Branşınız	( ) Sınıf Öğretmeni ( ) Branş Öğretmeni
Görev Yaptığınız Okul Türü	( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise
Çalışmakta Olduğunuz Okuldaki Görev Süreniz	( ) 1-3 yıl ( ) 4-6 yıl ( ) 7-9 yıl ( ) 10 yıl ve üstü

BÖLÜM II

Madde No		1: HİÇ	2: BİRAZ	3: OLDUKÇA	4: SIKLIKLA	5: TAMAMEN
1.	Son altı aydır işimde kendimi mutlu hissediyorum.	1	2	3	4	5
2.	Son altı aydır işimde kendimi huzursuz hissediyorum.	1	2	3	4	5
3.	Son altı aydır işimde kendimi gergin hissediyorum.	1	2	3	4	5
4.	Son altı aydır işimde kendimi heyecanlı hissediyorum.	1	2	3	4	5
5.	Son altı aydır işimde kendimi sinirli hissediyorum.	1	2	3	4	5
6.	Son altı aydır işimde kendimi neşeli hissediyorum.	1	2	3	4	5
7.	Son altı aydır işimde kendimi sabırsız hissediyorum.	1	2	3	4	5
8.	Son altı aydır işimde kendimi hevesli hissediyorum.	1	2	3	4	5
9.	Son altı aydır işimde canımı sıkkın hissediyorum.	1	2	3	4	5
10.	Son altı aydır işimde kendimi gururlu hissediyorum.	1	2	3	4	5
11.	Son altı aydır işimde kendimi boşa çabalamış hissediyorum.	1	2	3	4	5
12.	Son altı aydır işimde kendimi istekli hissediyorum.	1	2	3	4	5
13.	Son altı aydır işimde kendimi sıkılmış hissediyorum.	1	2	3	4	5
14.	Son altı aydır işimde kendimi memnun hissediyorum.	1	2	3	4	5
15.	Son altı aydır işimde kendimi endişeli hissediyorum.	1	2	3	4	5
16.	Son altı aydır işimde kendimi stresli hissediyorum.	1	2	3	4	5
17.	Son altı aydır işimde kendimi huzurlu hissediyorum.	1	2	3	4	5
18.	Son altı aydır işimde kendimi depresif hissediyorum.	1	2	3	4	5

19.	Son altı aydır işimde kendimi aktif hissediyorum.	1	2	3	4	5
20.	Son altı aydır işimde kendimi sıkıntılı hissediyorum.	1	2	3	4	5
21.	Son altı aydır işimde kendimi üzgün hissediyorum.	1	2	3	4	5
22.	İşimde potansiyelimi kullanıyorum.	1	2	3	4	5
23.	İşimde önemli olduğumu düşündüğüm yeteneklerimi geliştiriyorum.	1	2	3	4	5
24.	İşimde becerilerimi yansıttığım etkinliklere katılıyorum.	1	2	3	4	5
25.	İşimde zorlukların üstesinden geliyorum.	1	2	3	4	5
26.	İşimde değerli olduğumu düşündüğüm sonuçlara ulaşıyorum.	1	2	3	4	5
27.	İşimde, hayatım için koyduğum amaçlar doğrultusunda ilerliyorum.	1	2	3	4	5
28.	İşimde en iyi yönlerimi gösterebiliyorum.	1	2	3	4	5
29.	İşimde gerçekten yapmaktan hoşlandığım işleri yapıyorum.	1	2	3	4	5

EK-4: Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

1. Beklenmedik bir olay olduğunda...	Her zaman bir çözüm bulurum	☐	☐	☐	☐	☐	Çoğu kez ne yapacağımı kestiremem
2. Gelecek için yaptığım planların...	Başarılması zordur	☐	☐	☐	☐	☐	Başarılması mümkündür
3. En iyi olduğum durumlar şu durumlardır...	Ulaşmak istediğim açık bir hedefim olduğunda	☐	☐	☐	☐	☐	Tam bir günlük boş bir vaktim olduğunda
4. ...olmaktan hoşlanıyorum	Diğer kişilerle birlikte	☐	☐	☐	☐	☐	Kendi başıma
5. Ailemin, hayatta neyin önemli olduğu konusundaki anlayışı...	Benimkinden farklıdır	☐	☐	☐	☐	☐	Benimkiyle aynıdır
6. Kişisel konuları ...	Hiç kimseyle tartışmam	☐	☐	☐	☐	☐	Arkadaşlarımla/Aile-üyeleriyle tartışabilirim
7. Kişisel problemlerimi...	Çözemem	☐	☐	☐	☐	☐	Nasıl çözebileceğimi bilirim
8. Gelecekteki hedeflerimi...	Nasıl başaracağımı bilirim	☐	☐	☐	☐	☐	Nasıl başaracağımdan emin değilim
9. Yeni bir işe/projeye başladığımda ...	İleriye dönük planlama yapmam, derhal işe	☐	☐	☐	☐	☐	Ayrıntılı bir plan yapmayı tercih ederim
10. Benim için sosyal ortamlarda rahat/esnek olmak	Önemli değildir	☐	☐	☐	☐	☐	Çok önemlidir
11. Ailemle birlikteyken kendimi ... hissedirim	Çok mutlu	☐	☐	☐	☐	☐	Çok mutsuz
12. Beni ...	Bazı yakın arkadaşlarım/aile üyelerim	☐	☐	☐	☐	☐	Hiç kimse cesaretlendiremez
13. Yeteneklerim...	Olduğuna çok inanırım	☐	☐	☐	☐	☐	Konusunda emin değilim
14. Geleceğimin ... olduğunu hissediyorum							

	Ümit verici	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Belirsiz
15. Şu konuda iyiyimdir...	Zamanımı planlama	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Zamanımı harcama
16. Yeni arkadaşlık konusu ... bir şeydir	Kolayca yapabildiğim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yapmakta zorlandığım
17. Ailem şöyle tanımlanabilir ...	Birbirinden bağımsız	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Birbirine sıkı biçimde kenetlenmiş
18. Arkadaşlarımın arasındaki ilişkiler ...	Zayıftır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Güçlüdür
19. Yargılarıma ve kararlarıma ...	Çok fazla güvenmem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Tamamen güvenirim
20. Geleceğe dönük amaçlarım ...	Belirsizdir	☐	☐	☐	☐	☐	☐	İyi düşünülmüştür
21. Kurallar ve düzenli alışkanlıklar ...	Günlük yaşamımda yoktur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Günlük yaşamımı kolaylaştırır
22. Yeni insanlarla tanışmak ...	Benim için zordur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Benim iyi olduğum bir konudur
23. Zor zamanlarda, ailem ...	Geleceğe pozitif bakar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Geleceği umutsuz görür
24. Ailemden birisi acil bir durumla karşılaştığında...	Bana hemen haber verilir	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Bana söylenmesi bir hayli zaman alır
25. Diğerleriyle beraberken	Kolayca gülerim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nadiren gülerim
26. Başka kişiler söz konusu olduğunda, ailem şöyle davranır:	Birbirlerini desteklemez biçimde	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Birbirlerine bağlı biçimde
27. Destek alırım	Arkadaşlarımdan/aile üyelerinden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Hiç kimseden
28. Zor zamanlarda ... eğilimim vardır	Her şeyi umutsuzca gören bir	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Beni başarıya götürebilecek iyi bir şey bulma
29. Karşılıklı konuşma için güzel konuların düşünülmesi, benim için ...	Zordur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kolaydır
30. İhtiyacım olduğunda ...	Bana yardım edebilecek kimse yoktur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Her zaman bana yardım edebilen birisi vardır
31. Hayatımdaki kontrol edemediğim olaylar (ile) ...	Başa çıkmaya çalışırım	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Sürekli bir endişe/kaygı kaynağıdır
32. Ailemde şunu severiz ...	İşleri bağımsız olarak yapmayı	☐	☐	☐	☐	☐	☐	İşleri hep beraber yapmayı
33. Yakın arkadaşlarım/aile üyeleri ...	Yeteneklerimi beğenirler	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yeteneklerimi beğenmezler